

PROSVETNI DELAVEC

IV. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije

O IZOBRAŽEVANJU je govoril sekretar CS ZSJ Miša Pavičević

Četrty kongres Zveze sindikatov Jugoslavije — bil je v Beogradu v dneh od 23. do 26. aprila — je potekal v duhu iskanja rešitve številnih problemov, ki jih pred sindikalne organizacije postavlja praksa socialistične graditve v naši domovini. S tem se je kongres usmeril k reševanju nalog, ki jih je pred sindikate postavil VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

V pozdravnem govoru kongresu je tovariš Tito govoril o zgodovinski poti revolucionarnih sindikatov, ki so bili na vseh razvojnih stopnjah, zlasti pa v zadnjem desetletju pred drugo svetovno vojno šola za komuniste, šola za razredno prosvetljenje. Tovariš Tito je poudaril tudi pomembno vlogo sindikatov v sedanjih razmerah. Po obširnem poročilu Svetozarja Vukmanovića-Tempe, predsednika Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, so se delegati porazdelili v komisije, ki so delale po posameznih področjih družbene dejavnosti: razpravljale so o problemih življenjske ravni, o organizacijsko-političnem delu ter o izobraževanju. V komisiji, ki je razpravljala o problemih izobraževanja, je poročal sekretar CS ZSJ Miša Pavičević; iz njegovega poročila bomo navedli nekaj odstavkov.

V vsaki socialistični državi je izobraževanje delavcev razreda kot vodilne družbene sile izrednega pomena, je dejal tovariš Pavičević in nadaljeval: Družbeno-politični in gospodarski pomen izobraževanja delavstva v naši deželi karakterizirajo med drugim tudi sledeči momenti: nagel tempo našega gospodarskega razvoja, katerega ni spremljal tempo strokovnega in splošnega izobraževanja delavstva; mladost našega delavskega razreda, njegov hitri številni rast, v glavnem s prilivom iz vasi, in od tod nizka raven njegovega strokovnega, splošnega in družbeno-gospodarskega znanja; sistem delavskega in družbenega samoupravljanja, ki je postavil na čelo avangardo temveč celokupni delavski razred na položaj upravljalcev z družbenimi sredstvi za proizvodnjo, s čimer je izšel neposredni proizvajalec ne samo osnovno oporišče socializma, temveč tudi vodilna sila družbenega razvoja.

Ko je dalje govoril o izobraževanju odraslih pri nas, je tovar. Pavičević dejal, da je to delo vse premočno intenzivno, prekratko, nesistematično in predešum, da nam manjka jasna programska koncepcija splošnega izobraževanja odraslih in so zato programi prepolni nepotrebnih, zastarelih in neustreznih snovi.

V prvi vrsti je potrebno v te programe vključiti vsa tisto bogato tematiko, ki bo pomagala delavcu, da bo jasno uvidel svoje zgodovinsko in družbeno poslanstvo, nujnost in perspektive boja za nove socialistične odnose, da bo premagal iluzije in primitivne predstave o socializmu, spoznal zakonitosti prehodne dobe, njene protislovnosti in težkoče v pogojih relativno nerazvitih proizvodnih sredstev in relativno nizke življenjske ravni. Samo s tako vsebino idejnega dela se lahko oblikuje delavčeva zavest o tem, kaj je bistveno, zakonito in kaj le slučajno, časno v našem razvoju, kaj so subjektivne slabosti in kaj objektivne težave, kaj so želje in kaj stvarnost v našem družbenem in gospodarskem razvoju.

Naše dosežanje izkušnje so v tem pogledu sicer precejšnje, zlasti v delavskih univerzah, rezultati pa so kljub temu še vedno nezadovoljivi.

Za kvalitetnejše izobraževanje delavstva (upravljalcev) se bodo morale energične zavzeti tudi redne šole, zlasti ekonomske, potem nekatere fakultete kot ekonomska, pravna in filozofska, pa še vrsta drugih združenj, ustanov in organizacij, ki se ukvarjajo z družbeno in gospodarsko problematiko — in to ne samo v obdelavi programov in s kvalitativnimi predavanci, temveč z neposredno organizacijsko raznih oblik družbeno-gospodarskega izobraževanja.

Tovariš Pavičević je dalje podrobneje govoril o ustanovah za izobraževanje strokovnega kadra in pri tem poudaril, da se bodo morale gospodarske organizacije krepkeje spoprijeti s to problematiko. Prav tako je še vedno nekaj kulturnih in intelektualnih delavcev pri nas, ki menijo, da se izobraževanje in kulturno življenje delavcev njih ne tiče, da to ni stvar kulturno-umetniških ustanov, univerz, visokih šol, znanstvenih institutov, zavodov ipd.

Medtem ko so nekatere komune pokazale razumevanje in doumele pomen izobraževanja in kulturnega življenja delavcev ter

z znatnimi sredstvi skušale zadovoljevati kulturne in izobraževalne potrebe delavstva (tako za nemoteno delovanje delavskih univerz, za adaptacijo ali gradnjo stavb za delavske univerze, izgradnjo raznih objektov za kulturno-zabavno in športno ureditve), pa najdemo še vrsto komun, ki ne razumejo dovolj družbeno-političnega pomena izobraževanja in kulturnih potreb delavcev. Neizodostna finančna sredstva posameznih komun niso niti edini niti poglavitni razlog za zapostavljanje kulturnih potreb delovnega človeka. S tem se ne more opravičevati praksa nekaterih komun, da so vrgle ne le večerne šole za odrasle, ampak tudi dvoletne splošnoizobraževalne šole na ramena delavskih univerz oziroma na sindikalne organizacije; niti se ne more s tem opravičevati pomanjkanje resnejših naporov nekaterih komun za organizacijo kulturno-zabavnega življenja na njihovem področju. Še manj se da s takimi argumenti opravičiti podpiranje nekaterih ustanov in oblik, ki niso prvorazrednega pomena za izobraževanje in kulturno življenje najširših slojev delovnih ljudi.

V izvajanju šolske reforme bodo morale v prihodnje in v okviru naše kulturno-prosvetne politike še bolj priti do izraza težnje delavcev po najvišji izobrazbi, se pravi zavestna orientacija na množično sprejemanje vodilnega kadra iz vrst delavcev v gospodarstvu in družbeno-političnem življenju.

Uredba Zveznega izvršnega sveta o vpisu na fakultete in visoke šole brez formalnih šolskih kvalifikacij je vsekakor dejanje, ki ga Zveza sindikatov Jugoslavije ocenjuje kot pomemben korak pri reševanju tega vprašanja. Vsekakor pa uredba sama avtomatsko še ne zagotavlja vseh pogojev, ki bi delovnim ljudem nudili možnost priti brez večjih težav do višje izobrazbe in s tem omogočili našemu gospodarstvu in družbeni skupnosti, da pride do potrebnih kadrov. Resnični družbeni pomen te uredbe bo moči oceniti šele tedaj, ko ji bodo sledile še druge akcije, ki bodo črkl zakona vdihnile življenje, t. j. delavstvu ustvarile resnične pogoje, da se uči. Tu je predvsem priprava delavcev za študij na visokih šolah, ki bo morala biti kar najbolj organizirana.

Naše delavstvo pričakuje od prosvetnih delavcev in tehnične inteligence še več naporov pri reševanju vprašanja izobraževanja neposrednih proizvajalcev, je dejal sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Miša Pavičević.

Na nedavni seji Republiškega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev LRS, ki jo je vodil predsednik prof. Rado Peternel, so bili navzoči tudi predstavniki vseh tistih organizacij, ki se združujejo z Zdrženjem učiteljev in profesorjev v en sindikat: Zdrženja učiteljev in prof. strokovnih šol so zastopali predsednik Danilo Sbrizaj in tajnik Pavle Urankar ter člani RO ing. Vladimir Mušič; od Zdrženja vzgojiteljev sta bila Ivan Berce in Marija Modic; Zdrženje vzgojiteljev in učiteljev specialnih šol je zastopal tajnik Rudolf Sušnik, Društvo arhivarjev Majda Smole, Društvo bibliotekarjev Josip Rijavec in Društvo muzealcev in konservatorjev dr. Anton Polenc.

V imenu sekretariata je o nekaterih vprašanjih združevanja uvodoma spregovoril tajnik prof. Srečo Božnar. Republiški odbor bo izdelal navodila za praktično izvedbo združevanja na terenu in jih poslal občinskim in okrajnim društvom.

V drugi točki dnevnega reda so navzoči razpravljali o trenutnem položaju šolske reforme, doklejš jo na posameznih področjih šolskega dela že prispeli in kaj bi bilo še potrebno storiti. Splošna ugotovitev bi bila nekako ta, da se notranje življenje na šolah še ni kaj dosti spremenilo in da si le počasi utirajo pot nove oblike dela v šolskih odborih, v dijaških in razrednih skupnostih, fizično in proizvodno delo mladine ipd. Težave so z učnimi načrti, po-

nekod nimajo zadosti kadra; zlasti za peti razred obvezne šole povzročajo pomanjkanje primernih učiteljev marsikje težave. V petih šolah ljubljanskega okraja zdaj preizkušajo učni načrt za 5. razred, a učitelji se pritožujejo, da so v glavnem navezani le nase: nimajo učbenikov. Okrajni sveti za šolstvo naj bi konec letošnjega šolskega leta pripravili seminarje za pouk v 5. razredu.

Družbeno upravljanje v šolah je ponekod že pokazalo lepe uspehe. Šolski odbori na nekaterih šolah v Prekmurju so že v občutno pomoč šolam; posamezni člani so prevzeli zadolžitve za otroke, tako da so se z njihovimi starši pogovorili glede obiska pouka, glede učenja in podobno.

Nekateri člani RO so bili mnenja, da premočno skrbimo za abituriente z gimnazij, ki so prevzeli učiteljski poklic; ne bi jih smeli pustiti same, kljub temu, da so se po večini dobro izkazali pri svojem delu, temveč bi jim morali nuditi neko sistematično pomoč.

Člani RO so precej razpravljali o ocenjevanju prosvetnih delavcev. Kaže, da si glede tega še vedno niso povsod na jasnem. Predloge za spremembo pravilnika o ocenjevanju bo zbral RO in jih poslal na pristojno mesto.

Tajništvo za prosveto okrajnega ljudskega odbora Ljubljana je priredilo od 6. do 14. aprila seminar za svetovalce prosvetne pedagoške službe. Udeležencev je bilo 24.

Seminar je bil na idiličnem Polževem, kjer so bili vsi pogoji za intenziven študij in razglabljanje ideoloških, strokovnih in političnih predavanj.

Sekretar CS ZSJ Miša Pavičević

Republiški odbor je razpravljal o šolski reformi

Na nedavni seji Republiškega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev LRS, ki jo je vodil predsednik prof. Rado Peternel, so bili navzoči tudi predstavniki vseh tistih organizacij, ki se združujejo z Zdrženjem učiteljev in profesorjev v en sindikat: Zdrženja učiteljev in prof. strokovnih šol so zastopali predsednik Danilo Sbrizaj in tajnik Pavle Urankar ter člani RO ing. Vladimir Mušič; od Zdrženja vzgojiteljev sta bila Ivan Berce in Marija Modic; Zdrženje vzgojiteljev in učiteljev specialnih šol je zastopal tajnik Rudolf Sušnik, Društvo arhivarjev Majda Smole, Društvo bibliotekarjev Josip Rijavec in Društvo muzealcev in konservatorjev dr. Anton Polenc.

V imenu sekretariata je o nekaterih vprašanjih združevanja uvodoma spregovoril tajnik prof. Srečo Božnar. Republiški odbor bo izdelal navodila za praktično izvedbo združevanja na terenu in jih poslal občinskim in okrajnim društvom.

V drugi točki dnevnega reda so navzoči razpravljali o trenutnem položaju šolske reforme, doklejš jo na posameznih področjih šolskega dela že prispeli in kaj bi bilo še potrebno storiti. Splošna ugotovitev bi bila nekako ta, da se notranje življenje na šolah še ni kaj dosti spremenilo in da si le počasi utirajo pot nove oblike dela v šolskih odborih, v dijaških in razrednih skupnostih, fizično in proizvodno delo mladine ipd. Težave so z učnimi načrti, po-

nekod nimajo zadosti kadra; zlasti za peti razred obvezne šole povzročajo pomanjkanje primernih učiteljev marsikje težave. V petih šolah ljubljanskega okraja zdaj preizkušajo učni načrt za 5. razred, a učitelji se pritožujejo, da so v glavnem navezani le nase: nimajo učbenikov. Okrajni sveti za šolstvo naj bi konec letošnjega šolskega leta pripravili seminarje za pouk v 5. razredu.

Družbeno upravljanje v šolah je ponekod že pokazalo lepe uspehe. Šolski odbori na nekaterih šolah v Prekmurju so že v občutno pomoč šolam; posamezni člani so prevzeli zadolžitve za otroke, tako da so se z njihovimi starši pogovorili glede obiska pouka, glede učenja in podobno.

Nekateri člani RO so bili mnenja, da premočno skrbimo za abituriente z gimnazij, ki so prevzeli učiteljski poklic; ne bi jih smeli pustiti same, kljub temu, da so se po večini dobro izkazali pri svojem delu, temveč bi jim morali nuditi neko sistematično pomoč.

Člani RO so precej razpravljali o ocenjevanju prosvetnih delavcev. Kaže, da si glede tega še vedno niso povsod na jasnem. Predloge za spremembo pravilnika o ocenjevanju bo zbral RO in jih poslal na pristojno mesto.

Tajništvo za prosveto okrajnega ljudskega odbora Ljubljana je priredilo od 6. do 14. aprila seminar za svetovalce prosvetne pedagoške službe. Udeležencev je bilo 24.

TRETJA SEJA PROSVETNEGA SVETA JUGOSLAVIJE

V ospredju učni načrt in program gimnazije

Pod predsedstvom tov. Rodoljuba Čolakovića se je pred dnevi v Beogradu sestal Prosvetni svet Jugoslavije na svoje tretje zasedanje. Govora je bilo o osnovah učnega načrta in programa za gimnazije, o ocenjevanju dijakov in njihovem prehajanju iz razreda v razred na posameznih vrstah šol, o učenju tujih jezikov in o šolskih učbenikih.

V razpravi o tehnični vzgoji in proizvodnem delu so prišla do izraza dvojna mnenja. Nekateri zastopajo mišljenje, naj bi tehnična vzgoja in proizvodno delo tvorila posebno učno področje — da ne bi bila v sklopu posameznih predmetov, kot sta fizika, kemija ipd., kot je to predvideno v predlogu; to utemeljujejo s tem, da praktično znanje dijakov ne morejo pridobiti v šolskih kabinetih in z drugimi oblikami eksperimentalnega šolskega dela.

Daljšo razpravo je povzročil predlog o učenju tujih jezikov — ali naj bi v gimnaziji poučevali samo en tuj jezik ali dva. Govorili so še o umetniški vzgoji, o skupnem jugoslovanskem programu za pouk književnosti, o gimnaziji kot zaključni šoli itd.

V predlogu učnega načrta in programa, o katerem so razpravljali, ima pouk v gimnaziji splošni in posebni del. V prvem razredu (prejšnji peti) velja za vse dijakove pouk po enotnem načrtu in programu. V drugem razredu se pouk deli na dve izbirni skupini: družbeno-jezikovno in prirodoslovno-matematično. Namen izbirnega pouka je, omogočiti dijakom možnost, da si pridobijo čimveč znanja kot pripravavo za nadaljnje strokovno izpopolnjevanje. Djaki se prostovoljno odločijo po svojih sposobnostih za eno ali drugo skupino.

V družbeno-jezikovni skupini je poudarek na zgodovini z osnovami sociologije, politične ekonomije in filozofije, v večjem obsegu pa se poučujejo še jugoslovanska književnost, umetnost in tuji jeziki. Predlog vsebuje za to skupino sledeče predmete: od prvega do četrtega razreda materin jezik in književnost, zgodovina, umetnost, prvi tuj jezik, drugi tuj jezik; v tretjem in četrtem razredu sociologija, v prvem in drugem družbeno ureditev FLRJ, v tretjem in četrtem filozofija, v četrtem logika in psihologija in v prvem in drugem litinščina. Djaki se v tej skupini uče tudi

ostalih predmetov — zemljepis, biologija, kemija fiziko, matematika, imajo predvojaško in fizično vzgojo.

V drugi, prirodoslovno-matematični skupini je poudarek na matematiki in fiziki kot osnovnih disciplinah za proučevanje prirodnih znanosti. Predmeti bi bili: matematika, opisna geometrija, fizika, kemija, biologija (matematika in fizika se začneta v prvem, vsi ostali predmeti v drugem, vsi ostali predmeti v tretjem, vsi ostali predmeti v četrtem razredu). V nekaj manjšem obsegu bi se v tej skupini poučevali tudi ostali predmeti, ki so naštet v prvi skupini. V tej skupini se predvideva samo en tuj jezik in latinščina (v prvih dveh), fakultativno pa še drugi tuj jezik.

V predlogu je predvidena tehnična vzgoja in upoznavanje s proizvodnim delom v okviru fizike in kemije ter s sodelovanjem dijakov v proizvodnem delu o počitnicah ali v teku šolskega leta v posebej določenem času.

Predvideva se tudi organizacija svobodnih aktivnosti za pridobivanje znanja, prav tako pa tudi posebni praktični tečaji, ki naj bi dijake usposobili za neposredno delo v javnih službah in gospodarstvu. Ti tečaji bi bili fakultativni.

Organizacija študija na klasičnih gimnazijah, kot 4-letnih šolah, je prepuščena posameznim republikam.

Poleg dosejanja načina ocenjevanja bodo uvedene še opisne ocene, ki se bodo beležile sproti ob delu dijakov. Tako se bodo pri končni oceni upoštevali: marljivost, pogoji, v katerih se je učil dijak, njegove navade in vedenje, kakor tudi določene sposobnosti.

Pri zaključnem izpitu bo uvedena novost. Djaki četrtega razreda bodo v teku šolskega leta napisali domačo nalogo na določeno temo; nato bodo to svojo nalogo zagovarjali pred profesorjem in odgovarjali na njegova vprašanja. Praksa je namreč v nekaterih šolah pokazala, da se da na tak način najbolj ugotoviti, koliko so si dijaki znanje prisvojili in v koliko so sposobni, da ga koristno uporabljajo.

V razpravi so sodelovali člani Prosvetnega sveta Jugoslavije: predsednik Rodoljub Čolaković, dr. Miloš Žanko, Krste Cvrkovec, Vlado Majhen, Draga Humeč, Milivoje Urošević, Mitra Mitrović in drugi.

Seminar za prosvetne svetovalce

Tajništvo za prosveto okrajnega ljudskega odbora Ljubljana je priredilo od 6. do 14. aprila seminar za svetovalce prosvetne pedagoške službe. Udeležencev je bilo 24.

Seminar je bil na idiličnem Polževem, kjer so bili vsi pogoji za intenziven študij in razglabljanje ideoloških, strokovnih in političnih predavanj.

Predavatelj univerzitetni profesor Boris Ziherl je nakazal številna ideološka vprašanja, katera mora poznati vzgojitelj za uspešno delo v šoli in pri delu med ljudstvom. Prof. dr. Stane Mikuž je z mnogimi diapozitivi slik raznih umetnikov in dob pojasnil probleme sodobne likovne umetnosti. Tov. Vilfanova je poslušalce popeljala skozi nerazvite dežele in prikazala borbo teh narodov za socializem in gospodarsko neodvisnost. Prof. Ciril Cvetko je z zgodovinskim pregledom naše glasbene umetnosti prikazal sedanje stanje slovenske muzike. Predsednik republiškega sveta za šolstvo Vlado Majhen je v referatu šolska reforma in naše neposredne naloge nazorno pojasnil temeljno družbeno funkcijo šole, ki naj izhaja iz življenja in izobrazuje za življenje, ki naj podpira razvoj proizvodnih sil, uva-

ja v družbeno upravljanje, odpravlja doseženo napako ocenjevanje umskega in fizičnega dela, podpira sistem nenehnega napredovanja in upošteva človekovo osebnost. Šola ne more biti osamljena, temveč povezana z občino, z drugimi, sveti, sindikati, ker le tako bo opravljala svojo

novimi odnosi potrebne pri pouku tudi nove metode. Vzgoja mora biti družbeno in kolektivna, šola pa mora imeti dve smeri, zato mora biti učitelj revolucionaren in kritičen. Okrajna pedagoška služba bo pričela sistematično študirati sedanje stanje šolske mreže, šolstva in učnega ka-

dra, kateremu je treba več študija in seminarjev. Posebno bo treba krepiti zavestne sile in dajati več materialnih osnov posameznim šolam.

Prof. France Brenk je podal pregled filmske umetnosti s posebnim ozirom na mladinske filme in predvajal tudi film »Umberto D.«.

Udeleženci seminarja so v Šentvidu pri Ljubljani imeli posvetovanje s predstavnikmi občine,

Udeleženci seminarja za prosvetne svetovalce na Polževem

kjer so se v zvezi s prejšnjimi predavanji seznanili s problemi gospodarstva, splošno problematiko, proračunom občine in šolstva. Ogledali so si novo gimnazijsko poslopje, tovarni Stol na Duplici in Titan v Kamniku, kjer so spoznali proces dela z lesom in železom. Drago Vončina

Otroška igrišča — kraj prijetne zabave za najmlajše

OTROŠKA IGRIŠČA V SREDIŠČU DRUŽBENE SKRBI

»Savez društava Naša djeca NR Hrvatske« je sredi aprila pripravil v Zagrebu zanimivo posvetovanje o otroških igriščih in prostih površinah za otroke.

V tridnevnem delu smo se prepirali, kako si družbeni organi vneto prizadevajo najti najboljše možnosti za smotno organizacijo strokovnega bivanja na prostem, za počitek, razvedrilo in okrepitev. Teh vprašanj pri nas doslej še nismo obravnavali tako široko in temeljito. Rezultati posvetovanja so prinesli marsikaj novega in so pomemben prispevek v razvoju in izpopolnjevanju predšolskega in izvenšolskega vzgojnega področja.

V uvodnem referatu je dr. Miloš Zanko, predsednik glavnega odbora Zveze društav Naša djeca, utemeljil to dejavnost z družbenega in pedagoškega vidika. Ponavljam nekatere misli, s katerimi je opozoril na dejstva:

— da se je v procesu družbene in gospodarske socializacije porušilo ravnovesje med površinami, ki jih zahteva delo, in površinami, ki so potrebne delovnemu človeku in mladini za oddih in razvedrilo na prostem;

— da krčenje možnosti za razvedrilo in oddih, zlasti v mestih in industrijskih centrih, slabo vpliva na zmogljivost delovnega človeka, razvoj in vzgoji mladega rodu pa lahko celo škoduje;

— da je nujno treba vskladiti pogoje dela in oddiha na prostem, zato pa čim smotnejše urediti sedanje proste površine za otroke, oziroma si zagotoviti nasev v rastiščih stanovanjskih naseljih;

— da so v sedanji družbeni in gospodarski zmogljivosti že dane možnosti omiliti obstoječa naspotja, zavreti stihijski razvoj prostih površin in doseči, da bodo

te odigrale pozitivno vlogo v rasti in vzgoji mladega rodu.

V svojem razpravljanju o organizaciji otroškega bivanja na prostem je v smislu naših vzgojnih smotrov opozoril na delovne izvenšolskih činiteljev, ki oblikujejo otroka v njegovem prostem času. Na splošno jih javnost še premalo upošteva in postavlja za šolskimi, četudi nam vzgojna praksa vsak dan odkriva njihovo vzgojno moč. Naša reformirana šola smatra organizirani prosti čas za del celotnega vzgojnega sistema. Delo in naloge o igriščih sodijo torej v načrtno, smotno urejanje pogojev razvedrila in zaposlitve mladine.

K proučevanju problematike igrišč je društvo Naša djeca zbralo strokovnjake arhitekta in urbaniste ter pedagoške, zdravstvene in socialne delavce. Ti so na posvetovanju v številnih koreferatih objavili stvarne rezultate svojih proučevanj ter domačih in tujih izkušenj. Danes imamo jasne predstave o tipih igrišč za razna starostna obdobja in interese, o ločenih in skupnih igriščih, določene so temeljne norme za velikost in obliko igrišča v nekem okolju, ter zdravstvena, estetska ureditev, oprema za telesno razgibanje in ustvarjalno zaposlitev. Zbrani so napotki za organizacijo življenja na igrišču, vsebino in metode dela, pedagoško vodstvo in upravljanje, gospodarjenje itd. Marsikaj so privedli tudi nazorno pokazali v razstavi fotografirane gradiva in maket o igriščih in zelenih površinah, v filmih iz raznih evropskih držav, organizirali so vzgojno delo z otroki na prostem ter v razgovorih posredovali udeležencem bogate informacije za akcijo na tem področju. Del pripravljene gradiva je tudi že tiskano.

Menim, da bi Zveza prijate-

ljev mladine Slovenije lahko veliko pripomogla k bolj smotrni razširjanju omrežja igrišč v Sloveniji in hkrati ustregla številnim prosvetnim delavcem, ki v okviru družbenih organizacij ali ob šolah in drugih vzgojnih zavodih urejajo igrišča, ne da bi poznali ugotovitve s tega področja — če bi gradivo zagrebškega posvetovanja prinesli v Slovenijo v celoti ali delno.

A. Dolanc

»40 let življenja in dela«

V nizu proslav, s katerimi naj bi se vsaka šola dostojno oddolžila zgodovinski obletnici obstoja KPJ, je bila 15. aprila proslava 3. osnovne šole v dvorani Mestnega gledališča v Ljubljani.

Kako izvesti pravzaprav težavno nalogo, težavno zaradi razporeditve ogromnega in raznoliškega gradiva štiridesetletnega idejnega razvoja KPJ in dogodkov, ki so bili nujen izraz tega razvoja in katere so nam kulturni tvornici ohranili v svojem izrazu? V kakšnem obsegu in obliki ga bodo lahko otroci posredovali? Kako naj bi aktivno sodelovali na prireditvi čim večje število otrok? Upoštevajoč vsa ta dejstva, je zamisel dobila dokončno obliko v prireditvi pod naslovom »40 let življenja in dela«.

Vrnimo se v mislih za desetletja nazaj. Nesvobodni narod se bori za svoj goli obstanek. Vse od Prešernove tožbe o domači zemlji, ki »zdaj grob ima komaj za nas«, do našega Cankarja, ki zaman išče dom svojega naroda, vlada klic na svobodo. Se več, je pesem tlačnega naroda v boju za osamosvojitve, je pesem delovnega ljudstva v borbi proti kapitalističnemu izkoriščevalcu, ki ni prizanašal niti otrokom, ki so zaman sanjali o kuhanih krompirčkih in v pesmi Srečka Kosovega Starca za vasjo.

Bedno življenje družine, ki stanuje, v na pol razpadlihih barakah, je upodobil Igo Gruden v pesmi Barake.

Trpeči človek! Stri okove! Poslušaj svoj glas, ki poje iz zdrave življenjske sile našega revolucionarnega pesnika Srečka Kosovega v pesmi Pravim ti brat...

Čuli smo otožno Bilečanko Milana Apiha, iz katere veje krepka volja in globoka vera v zmago tlačnih in izkoriščanih narodov.

Okupacija ni prizanesla. Umirali so talci, pogumno zroč v propad starega sveta v Kajuhovi Pesmi talcev.

Niso padali le možje, tudi žene in otroci so bili žrtve nasilja Matej Bor nam v pesmi Črni možje opisuje tak dogodek.

Očetej so odhajali v gozdove. Tudi slovenska mati je poslala svojega sina v partizane in ga spremljala v mislih od zmage do zmage. Narod je zapel pesmi Moj očka je v hosti partizan in Mati piše pismo belo. Težki so bili boji, padlo je mnogo žrtev in malodušno tolaži Kajuh: »Vrednost naroda ni v njegovem številu, ampak v njegovim notranji moči...«

V srbskem Kragujevcu so nemški okupatorji v enem samem dnevu ustrelili kot talce 7 tisoč prebivalcev. Med ustreljenimi je bilo 144 mladincev. Dva cela razreda gimnazije so iz šolskih klopi peljali na morišče, kjer so jih postrelili s profesorji in ravnateljem vred. Ta dogodek opisuje Desanka Maksimović v Kravji bajki.

Klic svobode je bil vedno močnejši, narodna samozavest prav tako. Ponosno in neupogljivo duha so korakali mladi partizani skozi vasi. Združili so se bajtar in delavec, meščan in gruntar, tla-

čena domovina je strla suženjske okove. Le Slovenci ob Zili in Soči še čakajo, da jih pokliče domovina.

Kakala je porušena domovina. Tovarne, ceste, mostovi so zahtevali mlade sile. Ob lopati in krampu se srečuje mladina in izpolnjuje zaupane ji naloge. Pod Pionirsko zastavo odhaja na delo. Pod vodstvom Partije in tovariša Tita sprejema nove naloge. Spregovorili so še najmlajši o Titu, ki vodna domovino v lepšo bodočnost.

V vezani in nevezani besedi je tekla proslava ob spominu na težke dni, na narodnoosvobodilno borbo, ki je pod vodstvom KPJ preobrazila naše življenje, spreminila gospodarstvo in strukturo družbe, posegla v umetnost, literaturo in še posebej v glasbo.

S spominskimi besedami ravnatelj Srečka Božnarja, z »Internacionalo« in z zaključno pesmijo Lepo je v naši domovini biti mlad je proslava lepo uspela. D. N.

VAJENSKA MLADINA

tudi na Dolenjskem zaorala nove brazde

V nenehni skrbi oblasti ter prosvetnih delavcev je čutili v letošnjem jubilejnim letu tudi v novomeškem okraju v vajenskih šolah nove prijeme, nove pobude. V vsem okraju deluje 6 vajenskih šol raznih strok z nad 700 vajenci; največ vajencev ima novomeška — 350. Da se penoti pedagoško delo na teh šolah in poveže tudi ostala mladinska dejavnost na tem še precej zanemarjenem področju, je bila pokrenjena misel mesečnih konferenc upraviteljev teh šol, ki so že zaorali prve brazde. V Novem mestu, Brežicah in Črnomlju so sklenili, da bodo vsi učitelji teh šol do junija naredili dopolnilni predlog k sedanjemu učnemu načrtu in ga približali sedanjemu delu in reformirani šoli, ki tudi že kar krepko trka na vrata teh šol.

Med drugim je ta posvet dal tudi misel, ustanoviti za vse vajence Dolenjske »Vajenski list«;

izhajal naj bi mesečno in učencem dal v ekscerpitno učno snov v raznih strokovnih predmetih, da bi nadomestoval šolske knjige, obenem pa bi v njem tudi sama mladina sodelovala. Uredniški odbor že pripravlja material za prvo številko; izšla bo v začetku septembra.

Vzporedno s pedagoško platjo pa so ti posveti odprli tudi drugo dejavnost — povezavo dela mladine v vsem okraju na kulturno-prosvetnem in fizikalnem področju. In tudi tu so že prvi rezultati. V mesecu marcu so se sestale v Brežicah vse šahovske ekipe teh šol v okraju; zmagala je ekipa iz Novega mesta. V aprilu so pohiteli v Črnomelj vajenci, kjer so se pomerili v odbojki in nogometu. Tudi tu so bili spet zmagovalci iz Novega mesta, sledili pa so Črnomeljski in Brežičani. Za prvi maj so pohitele v Gorjance ekipe vajencev, ki so v partizanskem pohodu šli po sledeh Gorjanskega bataljona. Velik miting na vrhu Gorjancev pa je bil višek tega pohoda. Nekaj ekip bo sodelovalo tudi na »Pohodu ob žici okupirane Ljubljane«. Letošnje slavje Partije in SKOJ pa bodo zaključili na Vajenski dan v maju, ko se bodo zbrale v Novem mestu vse ekipe na lahkoatletski miting za prvenstvo okraja. Razstave ob zaključku leta pa bodo obratun njihov strokovnosti in dela med letom.

Novomeški vajenci so svoje razstave že odprli ob prazniku OF in razstavili v novih učilnicah nad 300 izdelkov raznih strokov. Vsi ti izdelki kažejo, da raste v naših vajencih dober in vester kader in da se ob nenehni skrbi gradi tudi nov lik socialističnega obrtnika—mladega delavca. Mislimo, da je ob letošnjem slavju ta rast še posebno vesel dogodek.

Marjan Trafar

Obvestilo

Višje pedagoške šole v Ljubljani

Višja pedagoška šola sporoča učiteljem, ki se zanimajo za sprejem na VPS, da še ni objavila razpisa za sprejem v šolskem letu 1959/60, ker je na podlagi splošnega zakona o šolstvu v pripravi nov odlok o pogojih razpisa za vpis na VPS. Po tem odloku se bodo lahko vpisali tudi kandidati, ki nimajo potrebne formalne šolske izobrazbe. Pogoj za sprejem učiteljev se ne bodo spremenili. Razpis za sprejem bo objavljen, brž ko bo izšel novi odlok o pogojih razpisa za vpis na VPS.

ZJ-VPS

Kako je z reformo VPS?

Dan za dnem slišimo o šolski reformi, pa naj bo to o osnovnošolski, srednje- ali strokovnošolski, kakor tudi o reformi na univerzah. Prav malo, lahko rečemo, celo nič pa smo doslej slišali o reformi na Višji pedagoški šoli.

Upravičeno se sprašujemo: mar šolska reforma res prav nič ne zadeva VPS?

Če že govorimo o reformi šolstva, mislim, da bi bilo treba o tem spregovoriti prav na šolah, ki vzgajajo bodoči vzgojni kader. Pomisliti moramo na to, ali bodo ti vzgojitelji, ki bodo čez leto, dve končali VPS, dovolj seznanjeni z reformo šolstva, mislim, če bodo ti pedagoški delavci tako vzgojni, da bodo uspešno vzgajali po vseh zahtevah reformirane šole. O teh stvareh bi lahko marsikaj napisali, kajti ravno VPS se je reforma najmanj dotaknila.

In zakaj? se sprašujemo. Ali morda zato, ker bo čez nekaj let ukinjena in bo odstopila mesto pedagoški akademiji? Če gledamo samo s tega stališča, je to popolnoma nepravilno, kajti v teh nekaj letih, preden se bo ta stvar

uresničila, bo šlo skozi VPS na stotine študentov; saj daje ta šola letno okoli 100 novih vzgojiteljev.

Seveda bi morali misliti tu predvsem na snov, ki je mnogo preobširna; nekateri oddelki morajo v dveh letih predelati isto snov, kakor jo predelajo na univerzah v štirih letih, in v tej snovi je toliko balasta, toliko stvari, katerih človek nikoli v življenju ne bo potreboval, da se študent sprašuje, čemu vse to. Razen tega ti študentje nimajo nobene prave povezave s stvarnim življenjem. Ali je to kaj čudnega pri tako ogromni snovi in tolikem številu ur?

Po vsem tem nastane tu vprašanje, kako se bodo ti mladi ljudje znašli v življenju — v kraju, kamor bodo prišli; to bodo več ali manj manjši kraji, kjer bo vzgojiteljevo delo poleg strogo vzgojne še v marsičem drugim: voditi bo treba to in ono kulturno skupino, se tu in tam udeleževati, skratka prijeti bo treba za sto stvari. In vsega tega ni niti malo v programu na VPS.

Res je, da si v teh dveh letih študentje na VPS naberejo

ogromno strokovnega znanja; vendar se moramo zavedati, da lahko uspešno vzgaja samo tisti, ki ima poleg znanja tudi vsakdanji stik z življenjem, samo tisti, ki gre s časom naprej. Vsega tega pa študentje na Višji pedagoški šoli pogrešajo.

Zaradi vseh naštetih stvari bi moral več misliti tudi na reformo VPS, čeprav bo v nekaj letih njeno vlogo prevzela pedagoška akademija. Na drugih šolah že delajo po novem učnem načrtu — tu pridejo v poštev osemletke v zvezi z VPS — medtem ko na VPS gre še vse v glavnem po starem. Bati se je, da bo tu nastala prevelika vrzel, ki jo bo marsikateri novi vzgojitelj težko premostil. Mlad človek se že tako težko znajde v življenju, posebno pa to velja še za mlade vzgojitelje, če niso dobro pripravljani na to.

Nazil se nekaj misli, o katerih bi bilo vredno spregovoriti še več. Spremenimo stvar, kolikor se da, da ne bomo že čez leto ali dve te iste vzgojitelje klicali nazaj na postdiplomsko izobraževanje.

EDEN TISTI, KI SE BORIJO ZA PRAVICE KOROŠKIH SLOVENCEV

Rudolf Mencin — osemdesetletnik

Dr. JULIJ FELAHER:

Nihče ne bi mislil, da je 17. aprila starosta slovenskih koroških učiteljev, okrajni šolski nadzornik v pokolu, Rudolf Mencin, dopolnil osemdeseto leto svojega življenja. Dolga in trnjeva je bila njegova življenjska pot, a ostal je živahen in delaven. Niti težke posledice prometne nesreče, pri kateri je bil pred nekaj leti težko poškodovan, se mu ne poznajo.

V krogu svojih najbližjih rojakov in prijateljev ter stanovskih kolegov je tov. Rudolf Mencin praznoljubno svoj lepi življenjski jubilej. Njegova pot je ozko povezana z borbo koroških Slovencev za enakopravnost, posebno pa za pravično ureditev njihovega šolskega vprašanja.

Rodil se je 1879 kot sin Matije Mencina, bivšega šolskega upravitelja trirazredne ljudske šole v Libelčah na Koroškem. Dovišil je učiteljske v Celovcu, kjer je sredi nemškega okolja in nemških dijakov ostal trden Slovenec in v narodnem oziru ugodno vplival na druge dijake slovenskega rodu. Njegov mentor je bil odlični pedagog in vzgojitelj slovenskega učiteljskega naraščaja, profesor slovensčine Josip Apih, ki je poučeval na celovškem učiteljskem od leta 1892 do upokojitve leta 1907 in si je pridobil mnogo zaslug za narodno vzgojo svojih slovenskih učencev. Pod Apihovim vplivom se je v Mencinu razvil močan čut za pravičnost, posebno, ko je videl, kako kri-

vično so že v tedanji dobi avstrijske oblasti ravnale s koroškimi Slovenci. Narodno nestrpni nemški učitelji so nazivali bivše učence prof. Apiha: »Apihove mladeniče« (Apih-Jünger), hoteč s tem vzbuditi v nemški javnosti glede njih zaničevanje in prezir.

Ob nastopu prve učiteljske službe v Škocijanu v Podjuni je Mencin našel majhno število zavodnih slovenskih stanovskih tovarišev. Vzpostavil je takoj z njimi osebne stike in se zanimal za vsakega mladega učitelja — Slovenca, ki je zapustil celovško učiteljske. V Škocijanu se je seznanil tudi s pisateljem Ksaverjem Meškom, tedanjim škocijanskim kaplanom, ki je pozneje v svojih spisih opisal Mencina kot vzor slovenskega narodno zavednega koroškega učitelja in ljudskega prosvetnega delavca.

Ko je bil leta 1905 premeščen današnji drugi starosta koroških

učiteljev šolski ravnatelj Franc Aichholzer iz Kotelj v Libelče, kjer je bil tedaj šolski upravitelj Mencinovo oče Matija, je srečno naključje združilo Mencina in Aichholzerja v njuni neprestani borbi za enakopravnost in pravice koroških Slovencev. V tej borbi sta vztrajala nad 55 let, sredi nje stojita še danes. Ker je tedaj Aichholzer nameraval ustanoviti slovensko učiteljsko društvo na Koroškem in je za to zvedela avstrijska šolska oblast, je bil iz Libelč premeščen na Ojstrico nad Dravogradom, da bi se mu s tem onemogočili stiki s slovenskimi koroškimi učitelji. Paralelno z Aichholzerjem pa je delal Mencin. Oba sta bila koroškemu učitelstvu ne samo modra pedagoška svetovalca, ampak tudi njegova vodnika pri izvenšolskem propagandnem delu. S tem pa sta si seveda nakopala sovraštvo narodnih nasprotnikov, kar sta v živ-

ljenju bridko občutila.

Tako je postal Mencin poleg Franca Aichholzerja prvi organizator učiteljskega na Koroškem. Vzdrževal je stalne stike s posameznimi učitelji in učiteljicami, jih obiskoval in pridobival za slovensko idejo. Končno je slovenske učitelje organiziral v posebnem krožku v okviru ferialnega društva slovenskih koroških akademikov »Gorotan«. Pod njegovim vplivom je akademsko društvo »Gorotan« postalo splošno kulturno društvo slovenske inteligence na Koroškem. Na pogostih sestankih učiteljev, ki jih je organiziral Mencin, je ali sam predaval ali pa zanje napisal referate o aktualnih problemih, o katerih je potem bila debata.

Mencin se je seveda v prvi vrsti zanimal za šolsko vprašanje koroških Slovencev, katerega jedro je videl v vprašanju slovenskega učiteljskega naraščaja. Za-

to je bil tudi vnet podpornik zgraditve Učiteljskega doma — doma učiteljskih v Celovcu. Poleg tega se je mnogo prizadeval zagotoviti materialna sredstva, da so zmogli siromašni slovenski učiteljski stroške študija. Mencin se je namreč dobro zavedal in zato tudi stalno ponavljal, da je pravična rešitev šolskega vprašanja na Koroškem prvenstveno odvisna od zadostnega števila slovenskih učiteljev in njihov prevzgoje v naprednem duhu. In to velja še danes. Saj smo bili priče, ko so narodno nestrpni učitelji sabotirali izvajanje uredbe o dvojezičnem šolstvu na Slovenskem Koroškem z dne 3. 10. 1945, ki je prvič v zgodovini koroškega šolstva slovenskim otrokom na zadovoljiv način zagotovila pouk v materinem jeziku.

Mencin je tudi dal iniciativo za sestavo statistike slovenskega šolstva na Koroškem in je pri njej

aktivno sodeloval. Udeleževal se je pri Ciril-Metodovi šolski družbi in zainteresiral glavni odbor družbe za potrebe koroških Slovencev. Bil je naprednega mišljenja in širil napredne ideje med učitelstvom in med ljudstvom. Vedno je zastopal svoje mišljenje brezkompromisno in je zaradi tega prišel tu in tam v konflikt s tedanjim konservativnim vodstvom koroških Slovencev. Zaradi svojega umerjenega, močnega in prepričevalnega nastopa se je razumel tudi z uvidnejšimi Nemci in političnimi nasprotniki. Nemška šolska oblast je pri podeljevanju služb slovenske učitelje redno zapostavljala. Deželni šolski svet, posebno pa deželni šolski nadzornik Johan Benda, je Mencina vzlic temu, da je bil odlični pedagog, samo zaradi tega zapostavljala in preganjal, ker je bil zaveden Slovenec in se udeleževal na kulturno-prosvetnem področju. Da izogne stalnemu trenju z deželno šolsko oblastjo, se je moral umakniti na Spodnje Štajersko in je služboval v St. Petru pri Mariboru. Vzlic temu pa je ostal v stalnih stikih s slovenskimi učitelji na Koroškem, jih obiskoval in bodril ter redno prihajal na Koroško. Tako je pred izbruhom prve svetovne vojne štela slovenska učiteljska organizacija na Koroškem 55 učiteljev in učiteljic. S tem učiteljskim ka-

RAZGOVOR Z ERNESTOM VRANČEM

Ob 60-letnici rojstva in 40-letnici šolnikovanj

Zadnje čase srečujemo v vrsti jubilejnih mnogih pedagoških in prosvetnih delavcev, ki so skozi desetletja oplajali našo pedagoško izobrazbo, nam kazali v vzgoji nova pota in nas s svojim delom navduševali na eni strani za teoretično poglobljanje v pedagoška vprašanja, na drugi pa nas tudi vzpodbujali za uvajanje novih metod in odnosov v razredu in pri delu sploh. Eden takih zaslužnih mož je brez dvoma Ernest Vranec, ki je v prvem desetletju po prvi svetovni vojni s svojimi sodelavci zaoral globoko brazdo v naša pedagoška prizadevanja — posebno na področju metodike — in po svoje razburkal našo pedagoško gladijo; v drugem desetletju pa je uspešno nadaljeval začrtano pot. Dne 26. maja t. l. slavil Ernest Vranec svojo 60-letnico (rojen 26. 5. 1899 na Ponikvi pri Celju), istočasno pa tudi 40-letnico aktivnega šolskega dela.

Obiskal sem jubilarja na njegovem domu v Mariboru z namenom, da mu zastavim v zvezi z njegovim delom nekoliko vprašanj in posredujem naši pedagoški in prosvetni javnosti — namesto običajnega jubilejnega članka — nekatere njegove misli.

Ob 60-letnici življenja in 40-letnici šolnikovanja me zanima, kako gledaš danes na pedagoško delo in na svojo prehojeno pot med obema vojnama?

Mislím, da spada progresivno pedagoško delovanje med obema vojnama ob jubilejnih proslavah 40-letnice KPJ prav tako v okvir ugotovljenih naporov, porazov in zmag kakor ostala revolucionarna hotenja naših širokih delovnih plasti v boju proti oholosti in brezsrčnosti tedanje meščanske družbe. Od začetka svojega učiteljevanja leta 1919 sem bil priča, da je levčarsko pedagoško snovanje na Slovenskem sprožil moj gimnazijski sošolec Franjo Zgeč, ki je po svoji vrnitvi iz Rusije nam abiturientom razlagal ozadja oktobrske revolucije ter Marxove in Leninove ideje tako prepričevalno, da smo se z drugimi pogledi usmerili v jutranjo zarjo novih časov. Ogromno je bilo treba študija za progresivne napore, nasprotujoče vladajočemu razredu. Tako delo je zahtevalo mnogo konspiracij, skritih misli v knjigah in člankih, maskiranih serbankov itd. Naša pedagoška literatura je le delni odsev vseh aktov za rušenje buržoaznega družbenega reda, zato je »zbiranje materiala« za taka obdobja lahko zelo nepopolno. Pedagoško gibanje prvega desetletja (1919—1929) je dobilo pred kratkim svojo dokumentacijo v obširni razpravi »Poizkusi reforme šolstva pri Slovencih« (dr. Milica Bergant). Avtorica hoče biti pravična tedanji dobi, ko prikazuje »delovno šolo«, izhajajočo iz družbenega in pravnega položaja učiteljstva, stoječa sredi političnih borb, raznih trenj in medsebojnih nasprotij. O borbah in delu progresivne skupine učiteljstva piše objektivno, ni pa mogla vključiti in oceniti neobjavljenih ostre svetovnonazorske diferenciacije, ki je nastala po Zgečevih »Problemih najširših plasti naroda«. To najbolj revolucionarno delo (1923) je dalo pobudo za razna poznejša domača pedagoška in sociološka raziskavanja (Haloze, Jeruzalemske gorice, Prevalje, Remšnik itd.). Močan vtis je naredila leta 1930 Jurčičeva brošura »Iz šole za narod«.

vsemi silami vključil v plebiscitno propagandno delo. Bil je član glavnega Narodnega sveta za Koroško v Velikovecu, sodeloval je pri urejanju listov »Korošec«, »Koroška Zora«, in pri mladinskiškem listu »Mlada Jugoslavija«, ki so izhajali v Velikovecu. Napisal je za omenjene liste marsikak jedrnat članek. Skupaj s Pavlom Koširjem, okrajnim šolskim nadzornikom v Velikovecu, je organiziral ljudsko šolstvo v velikovškem okraju.

Po plebiscitu je bil imenovan za okrajnega šolskega nadzornika za okraj Prevalje. Mencin je bil rojen ljudski pedagog. Kjer koli je med slovenskim ljudstvom služboval, se je hitro udomačil. Imel je tenak sluh za ljudske potrebe in težave. Znal se je vživeti v miselnost in značaj drugega človeka in govoriti z njim v njegovem jeziku. Tudi bridko resnico je znal povedati na ljubeznen način, pa vendar odločno. Naravnost potreba pa mu je bila, vsako vrtilno pri sodelavcu podčrtati in nanjo opozoriti. Posebno skrb in ljubezen je gojil do koroških dijakov in mladih učiteljev, ki jim je bil svetovalec in vodnik. Sam zase skromen in neviden, je bil za druge dober kakor ajdov kruh.

si. Razpoloženje za oblikovanje učinkovitih učnih ur in objavljane uspešnih posnetkov (učnih slik) v »Popotniku« je tipično za to dobo šolske reforme. Delo je bilo prijetno in lepo, ker je bilo kolektivno. Tedanjih prijateljev in sodelavcev nikoli ne bom pozabil.

In kaj meniš o sedanjih prizadevanjih naše šolske reforme?

Rojena je bila iz revolucionarnega valovanja, ki je poznalo samo en cilj: novi človek. Zato smo preosnovno šolstva pričakovali že po zmagi kot zametek množice vseh onih, ki so dve desetletji z veliko vero v bodoče življenje pripravljali vse pogoje, da bi otroci, lačni kruha in ljubezni, v novi socialistični šoli našli vse ono, kar je za nova pota v svobodi potrebno. Zal se je stvar zavlekla. Sele z lanskim sprejetjem zakona o šolstvu so končane diskusije o demokratizaciji in »enotni šoli«, kar pred 40 leti ni bila nikak pedagoški problem. Težave so z učnimi načrti za osnovno šolo, saj so novi komaj do 5. razreda, vse ostalo je še v starih tirih. Edina »Eksperimentalna šola« v Ljubljani je pred kratkim izdala skromno brošuro o svojem težaškem delu. Vedno bolj sem pre-

Tovariš Franc Leskošek-Luka je pred kratkim razkazal učencem Vajenske šole za razne stroke I v Celju novo poslopje Ljudske šolske. Kot smo že poročali, pripravljajo na tej šoli za 23. maja proslavo 75-letnice šole, združeno s proslavo 40-letnice KPJ. Z vrsto razstav in prireditev bodo prikazali razvoj šole in njena sedanja prizadevanja za vzgojo dobrega strokovnega kadra

ničanje za šolo je veliko: v 6 oddekih 192 slušateljev v starosti 17 — 52 let; predavateljev 20, večina honorarni. — Prehod na šolo za odrasle mi zadnje leto aktivnega službovanja jasno kaže, da so poleg dobrih učnih načrtov za odrasle posebno važne didaktično dobro zasnovane učne ure. Pouk bodi tesno povezan z življenjem in zato tembolj pripravljen. Vsekakor pomeni izobraževalno šolstvo za odrasle veliko pridobitev delavskega razreda. Le-ta se tega tudi zaveda in sledi z vso resnostjo napredku, ki ga uravnava Zavod za proučevanje izobraževanja odraslih LRS v Ljubljani.

Za zaključek pa še to: tvoji načrti? Tu pa je široko zamahnil z roko: Najprej bom stopil v pokoj; potem pa: upam, da za pisanje spominov še nisem prestar!... Poslovila sva se. Segel sem mu v roke in zaželel vse dobro, kakor je ob takih prilikah navada. Tovariš Ernest je še mladniško šil in nasmejal: to pomeni, da še ne bo tako kmalu stopil s pedagoškega mejdana!

Albin Podjavoršek

Posebne zasluge si je pridobil za svoj domači kraj Libelčice v letu 1922, ko se je pri interalirani razmejnitveni komisiji, ki je na terenu določala državno mejo med Jugoslavijo in Avstrijo, zavel za Libelčice in na podlagi obširnega obzornega in narodnostnih, gospodarskih in geografskih razlogov člane te komisije prepričal, da tezižo Libelčice z okolico proti Dra-vogradu oziroma Mariboru. Komisija je 28. 9. 1922 prisodila vas Libelčice s šolo, ki je bila tedaj še zasedena po Avstrijcih, Jugoslaviji.

Kot okrajni šolski nadzornik v Prevaljah je stopil v pokoj in se preselil v Ljubljano, kjer pa ni miroval, temveč se skozi vsa leta do danes živo zanimal za probleme Slovenske Koroške in s konstruktivnim delom mnogo prispeval za slovensko stvar na Koroškem. Posebno aktivno se je udeleževal v učiteljskih organizacijah in kot dolgoletni član Osrednjega odbora Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Obsežno je tudi njegovo sodelovanje pri mladinskih listih. Neumoren je kot pisec elaboratov, razprav in člankov v slovenskem in nemškem jeziku, ki se nanašajo na narodno vprašanje bodisi splošno ali koroško.

Razen tega je napisal zelo veliko število krajskih člankov in zbiranjkov po raznih slovenskih časopisih o nacionalnih vprašanjih.

Posvetovanje dijakov ekonomskih srednjih šol Slovenije

V okviru tako imenovane »Ekonomiade« — športnih tekmovalnih dijakov ekonomskih srednjih šol iz vse Slovenije — je bilo 28. aprila v Kopru posvetovanje predstavnikov šolskih skupnosti na teh šolah, mladinskih organizacij in učiteljskih zborov. Pobudo za to posvetovanje je dal CK Ljudske mladine Slovenije, namen posvetovanja pa je bil pregledati predvsem izvenšolsko dejavnost mladine na ekonomskih srednjih šolah.

Pred posvetovanjem se je ravnatelj koprške Ekonomske srednje šole tovariš Maksimilijan Sisko oddolžil 40-letnici KPJ in SKOJ s kratkim referatom, nakar so spregovorili dijaki posameznih šol.

Iz poročil je bilo razvidno, da

Zborovanje učiteljstva sodražiške občine

V četrtek 23. aprila je učiteljski sindikat občine Sodražica v sklopu proslav 40-letnice ustanovitve KPJ in SKOJ pripravil za svoje člane prisrčno slovesnost.

Iz cele občine se je zbralo učiteljstvo v Loškem potoku z namenom, da obišče Mrtaloz, kraj, kjer so bili z loškopotoške šole odpeljani in konec julija 1942 ustreljeni štirje učitelji, ki so si morali pred usmrtno sodbo sami izkopati grob.

Na kraju ustrelitve se je tov. Rožca Fajdiga s kratkim govorom spomnila mrtvih tovarišev, njihovega šolskega dela, prezgodnje, tragične toda pogumne smrti. Istočasno je omenila tov. Skoka in Vrtačnika, ki sta tudi službovala na tej šoli in padla kot junaka in borca. Nato so okrasili spomenik in jamo, iz katere so ustreljene izkopali, s cvetjem in vencem. Prav tako so okrasili Vrtačnikov grob na loškopotoškem pokopališču.

Po komemoraciji je bilo v osnovni šoli sindikalno zborovanje s predavanjem o novi metodi pouka spoznavanja narode in družbe ter razgovor o predelani temi. Načelnik Tajništva za prosveto tov. Ciril Rus je bil prijetno presenečen nad izvedbo organizacije zborovanja, pozdravil je zborovanje v imenu okraja in dal prisotnim nekaj splošnih idejno vzgojnih priporočil in navodil.

Drago Vončina

Neenotno stališče

Večkrat se sprašujem, zakaj vzgojitelji nismo v svojih zahtevah dosledni, ali zakaj celo naši vzgojni prijemi niso enotni. Pogledjmo nekaj primerov, ki so me privedli do takih zaključkov.

Če se prav spominjam, je rečeno in tudi pisano, da dijaki po osmi uri ne smejo biti na cesti, v javnih prostorih, da ne smejo obiskovati zadnje kino predstave — ponekod celo do 16. leta starosti. Sprašujem se, ali velja to samo za manjše kraje na podeželju, kajti videl sem nesteto primerov, ko so si dijaki v Ljubljani ogledali zadnjo kino predstavo, videl sem jih nešteto krat pozno zvečer na cesti, vendar me vse to ni zbudilo v oči. Dejal sem si: no, da, je pač Ljubljana, kjer imajo otroci nekaj več prostosti kot v manjših krajih. Vendar se mi je včasih le zdelo čudno, da nisem videl nikjer tistih vzgojiteljev (ne na cesti, ne pred vhodom v kino dvorane), ki so stražili pred vrati, ko je šlo za film »Primer dr. Laurenta« pa čeprav je bilo to tudi popoldne.

Sel sem torej mimo teh primerov, nisem pa mogel iti mimo sledečih.

14. februarja. Kavarna nebotičnik ob 23.30. Vesela šestčlanska družba in dvoje otrok (po moji presoji eden okoli 9, drugi okoli 12 let).

Nekaj dni kasneje prav tam: ob 22. uri — družba z otrokom starim kakih 11 let.

25. marca. Kavarna Union ob 22.30 — spet družba z dvema otrokoma. Čez nekaj dni: gostilna Belokranj (podoben primer).

Lahko bi naštel še več primerov, vendar naj teh nekaj zadošča. Sprašujem se, ali ne velja »hora legalis« za vse! So mar otroci ljubljanskih šol izjeme, da zanje ne veljajo isti predpisi kot za otroke podeželskih mest? Ali ne gremo tu v dve skrajnosti? Na eni strani damo otrokom popolno prostost (sklepam po tem, kar sem videl in deloma navedel), na

drugi strani pa otroka kaznujemo za najmanjši podoben prestop in se pri tem navadno niti ne vprašujemo, zakaj je bil ta otrok tako pozno zunaj — so ga mar poslali starši ali pa je tu kak drug vzrok.

Ne bilo bi prav, če bi v zvezi s tem govorili samo o ljubljanskih dijakih, kajti tudi po nekaterih drugih krajih se najdejo podobni primeri. Videl sem celo dijakinjo osmega razreda osemletne šole, ko je stregla pozno v noč na gasilski veselici.

Morda bo kdo dejal: mar naj poleg svojega vzgojnega dela opravljamo še službo detektiva? Niti najmanj ne. Mislím pa, da gremo dostikrat le preveč mirno mimo tega. Vsaj od časa do časa bi morali o tej stvari spregovoriti na roditeljskih sestankih. Upam, da bi po nekajkratni intervenciji ne prišlo več do takih primerov, da se mudijo otroci v javnih lokalih do polnoči in še čez.

Morali bi to stvar pregledati še z drugega stališča in jo kot tako prikazati tudi staršem: ali bo tak dijak naslednji dan lahko sledil pouku? Ali je vpliva vse to slabo na otrokov duševni, moralni in celo telesni razvoj, če se prevečkrat ponavlja? To pa še ni vse. Pomislimo samo, kam lahko pripelje pripovedovanje nekega učenca v razredu, da je bil z očkom in mamico na primer v kavarni zelo dolgo zvečer, da je gledal, kako so igrali in plesali, jedel in pil dobre stvari in da, čeprav je prepovedano, se mu ni nič zgodilo. Kako ostali učenci reagirajo na tako pripovedovanje, mislim, da ve vsak vzgojitelj.

Navedel sem nekaj primerov, o katerih bi morali vzgojitelji, posebno še starši, dobro premisliti; mi pa moramo ob takih primerih najprej posvariti starše, da ne bomo kaznovali otrok za napake staršev; obenem naj bi v vseh krajih in do vseh otrok zavzeli enotno stališče.

Uprava »Prosvetnega delavca« prosi naročnike, da poravnajo zaostalo naročnino še pred zaključkom šolskega leta

VPRAŠANJE GRADNJE ZAVODA ZA GLUHO MLADINO

V Prosvetnem delavcu številka 7 z dne 14. IV. 1959 je objavil tov. Marjan Pavčič članek »H konceptu programa novega zavoda za gluho mladino«. Ker članek nepopolno osvetljuje problem vzgoje in izobrazbe gluhe mladine v naši republiki, so k njegovemu stališču potrebna nekatera pojasnila.

Predvsem bi poudarili, da je problem šolanja gluhe mladine precej že iz časov pred vojno in da se je kmalu po vojni statistično ugotovilo, da se pri nas šolsko vzgoja le 48% gluhe mladine, 52% je pa ostaja brez prepotrebne šolske izobrazbe. To stanje je bilo tov. Pavčiču kot republiški inšpektorju za posebno šolstvo seveda znano. Ni pa bilo njegove iniciative, da bi se osnoval še kak zavod za gluho mladino v Sloveniji n. pr. v Mariboru.

Tov. Pavčič je podal svoje odvojeno mnenje šele potem, ko je bil načelni koncept gradnje novega Zavoda za gluho mladino že sprejet. Ker je vedno sodeloval pri vseh razpravah o osnovnih principih gradnje (vključena kapaciteta zavoda) in ni na teh sejah nikdar iznašal kakšnega oddvojenega stališča, smo smatrali, da se strinja s predvidenim gradbenim programom, zato nas toliko bolj čudi njegovo sedanje stališče.

Razumljivo je, da se investitor predvsem trudi rešiti problem šolanja vseh gluhih otrok v Sloveniji, saj je to tudi njegova dolžnost. Če bi bile razmere običajne, bi bilo treba zgraditi le dopolnilni zavod k že obstoječemu zavodu za gluho mladino ali pa tega razširiti. Ker je pa zaradi širjenja zdravstvenega centra v Ljubljani nastal še drug problem, namreč njeno preselitev sedanjega zavoda na drugo mesto, je jasno, da želimo oba problema, to je problem preselitve zavoda in problem ne vključene gluhe mladine, rešiti, zato pa moramo zgraditi primeren zavod, pri tem pa seveda upoštevati vsa psihološka, pedagoška in medicinska dognanja današnje dobe. Upamo, da smo v naših razpravah o gradbenem programu vse to tudi v celoti upoštevali.

Tako torej stoji pred nami naslednji problem:

1. V najbližnji bodočnosti je treba rešiti dva važna problema gluhe mladine:

a) preseliti sedanji zavod zaradi širjenja zdravstvenega centra, kar je izredno akutno vprašanje;

b) omogočiti šolanje vsem gluhih otrokom v LRS, ker sedaj zaradi pomanjkanja prostora v zavodu ostaja 52% vseh gluhih otrok brez vsake šolske izobrazbe. Tako stanje je v današnji dobi družbenega razvoja nevdržljivo.

2. Ni verjetno, da bi se oblasti organi odločili za istočasno gradnjo dveh ali več zavodov za gluho mladino, ker za to ni stvarne potrebe, saj so nam znane velike potrebe po gradnjah na področju šolstva. Kolikor bi se odločili za gradnjo več zavodov, menimo, da bi se v doglednem času mogel v naših prilikah zgraditi le eden od predlaganih zavodov, s čimer bi se sedanje težko stanje gluhe mladine (prenatranost v zavodu, nepismenost gluhih, nešolanja gluha mladina, pomanjkanje otroškega vrta za gluhe) prav nič ne zboljšalo. Novogradnja pa mora po našem mnenju prinesiti kvaliteten napredek na področju šolstva za gluho mladino. Sodimo, da bi bilo oba zgoraj navedena pro-

blema možno rešiti v doglednem času le z gradnjo enega samega zavoda.

3. Novi zavod za 325 otrok ne bi predstavljal neke nerazčlenjene velike celote, ampak bi obsegal tri povsem ločene oddelke:

a) otroški vrtec za predšolske gluhe otroke (60 otrok);

b) specialno osnovno šolo za gluho mladino (210 otrok);

c) vajensko šolo za gluho mladino (55 otrok).

Vsak od teh odelkov ima ločeno prostore za bivanje, učenje in igranje. Skupni so le tisti prostori, ki jih lahko brez škode za vzgojo otrok skupno uporabljamo n. pr. kuhinja, pralnica, kabineti, telovadnica in športno igrišče.

4. Zaradi večjih zasedenih površin pri gradnji več zavodov, zaradi podvojenih komunalnih naprav (vodovod, elektrika, kanalizacija) je gradnja več manjših zavodov dražja od gradnje enega samega večjega zavoda.

Prav tako je možno pri velikem zavodu za vajensko šolo za gluho mladino uporabiti učilnice višjih razredov specialne osnovne šole, ker imajo ti razredi kombinirani pouk v razredu in izven razreda (telovadba, risanje, ročno delo, biološka skupina predmeta). Ker rabi vajenska šola 5 do 6 učilnic dnevno v popoldanskih urah, bi v primeru gradnje več manjših zavodov taka kombinacija ne bila možna in bi bilo treba graditi posebno vajensko šolo za gluho mladino, kar znaša popoln izdelek ca. 40 milijonov dinarjev. Ker smatramo, da sedanji način poklicne izobrazbe gluhe mladine zadovoljuje, sodimo, da ni razloga, da bi poleg sedanjih učnih delavnic v Ljubljani ustanovljali še učne delavnice v Mariboru, kar bi stalo približno 65 milijonov dinarjev (gradnja 30 milijonov dinarjev, oprema 35 milijonov dinarjev), saj se vendar vsi gluhi vajenci lahko izobražujejo v sedanjih učnih delavnicah.

5. Za gradnjo enega večjega zavoda govore še nadaljnji pedagoški razlogi:

a) v večjem zavodu je možna pedagoška razporeditev učencev po vzporednicah glede na njihovo slušno in inteligentno zmogljivost. V manjšem zavodu, kjer ni vzporednic, so razredi nujno heterogeni, kar ovira individualnost pouka, zato so tudi učni uspehi v manjših zavodih slabši;

b) v večjem zavodu z več vzporednicami se lahko v višjih razredih uvede predmetni pouk n. pr. za jezikovni pouk, računstvo, biološko skupino, zemljepis in zgodovino itd., ker je po predmetniku zadostno število ur za posamezni predmet v več vzporednicah, v manjši šoli brez vzporednic pa mora ena učna ura gledati na nižje število ur poučevati več predmetnih skupin, kar zelo znižuje kvaliteto pouka;

c) na večjem zavodu je potrebna in rentabilna polna zaposlitev specialistov: psihologa, otologa, socialnega delavca, tako da je možno ekipno obravnavanje vsakega otroka, dočim v manjšem zavodu taka organizacija ni ekonomsko upravičena. Ker je ekipni način obravnavanja gluhih otrok metoda dela v vseh naprednejših zavodih, sodimo, da je pri gradnji novega zavoda treba upoštevati tudi ta moment;

d) na večjem zavodu je mnogo lažja preskrba z učili, od katerih so mnoga specialna učila n. pr. razredni slušni aparati, kinoprojektor in vrsta aparatov za slušno vzgojo zelo draga. Prodajanje ali celo potrojanje nabave takih aparatov, ki se jih v majhnem zavodu ne more izrabljati s polno kapaciteto, predstavlja neekonomski izdelek. V večjem zavodu je možno take aparate izrabljati v celotni kapaciteti, seveda tudi pod boljšimi subjektivnimi pogoji;

e) ustanovitev audiološkega centra, ki bi združeval praktično in znanstveno delo na področju defektov sluha in govora, je pri nas nujna potreba. Tak center bi bil po svojem značaju vodilni in usmerjevalni organ na področju defektov sluha in govora, njegovo delo pa bi bilo praktično

no mogoče in utemeljeno le, če bi delal v neposredni povezavi z večjim zavodom za gluho mladino.

V sedanjem zavodu se specialno šola:

150 gluhih otrok predšolske in šolske dobe,

60 gluhih učencev specialne vajenske šole,

235 otrok z govornimi motnjami (istočasno ambulantan), torej že sedaj 415 otrok. Vendar našemu pedagoškemu kolektivu število učencev ne dela nobenih težav, težave so le zaradi pomanjkanja prostora in to tako šolskega kot stanovanjskega.

Ti problemi pomanjkanja prostora so se zaradi silega pritiska staršev nevladnih gluhih otrok za sprejem njihovih malčkov v zavod tako zastrili, da smo spremenili v učilnice konferenčno sobo, vse kabinete in pomožne prostore. Vendar moramo kljub vsem našim naporom, čeprav s težkim srcem, odklanjati sprejem nad polovico prijavljenih gluhih otrok, ker zanje v sedanjem zavodu ni prostora. Če pri odklanjanju sprejema opravljamo kot pomanjkanje prostora, pa nastajajo zelo težki problemi. Starši gluhih otrok namreč pravilno sodijo, da je le šolanje gluhih otrok za samostojno življenje v družbi in seveda tudi delovno usposobljen. Zato se obupno bore za sprejem svojih gluhih otrok, pri čemer se poslužujejo vseh možnosti in sredstev, vse z namenom, da bi svojemu otroku omogočili izobrazbo in s tem družbeno enakopravnost z drugimi.

Zaradi poznavanja konkretne problematike gluhe mladine in njihovih svojcev sodimo, da je rešitev tega problema za nas zelo resno in aktualno vprašanje, ki ga je treba takoj rešiti.

Če bi bila rešitev, ki jo navaja tov. Pavčič, realna, se samo vprašujemo, zakaj ni vztrajal na realizaciji takega programa, ker je republiški inšpektor za spec. šolstvo že od leta 1945 dalje (okrajšani inšpektorjevi za šolstvo namreč ni). Kljub temu pa ni za razširjenje pouka gluhih v vsej tej dobi prav ničesar podvel.

Tov. Pavčič v navednem članku podcenjuje delo pedagoškega kolektiva tega zavoda z izjavami o uspehu njegovega dela. Seveda bi bilo preveč pričakovati, da bo gluhi govorili tako kot tisti, ki sliši, kot bi bilo

n. pr. realno pričakovati, da bo slepi dober slikar ali hromi dober tekač. Tega jim tudi vzgoja ne more dati. Vendar šolska in poklicna rehabilitacija, ki je pri nas že dolgoletna praksa, daje gluhem naslednje:

1. družbeni kontakti, to je razumevanje govora okoliščine in tako razumljivo govorno izražanje, da se z okolico lahko sporazumeva;

2. splošno znanje, ki ga dajejo redne osnovne šole (razen tujih jezikov);

3. poklicno izobrazbo, ki omogoča gluhemu gojencu, da se po končani izobrazbi vključuje neposredno v katerokoli delovno skupnost;

4. zadnjih deset let smo imeli samo enega gojenca, ki v poklicu ni uspel, kar po našem mnenju kaže na kvaliteten delo pedagoškega zbora tega zavoda.

Naši absolventi se vedno in povsod lahko sporazumevajo z okolico, njihovo strokovno delo pa je često celo nadpovprečno in to tako pri ročnem kot pri umskem delovanju.

Mnogoteri domači in inozemski strokovnjaki, ki poznajo delo zavoda za gluho mladino v svetu (n. pr. prof. Matič, prof. Matjašević ekspert. Z. N. Asger Holm, ekspert. Z. N. prof. Ljapidičevski itd.) so se prav o delu našega zavoda javno najugodnejše izražali in to tako o sistemu kot o vsebini zavodnega dela.

Mnenju tov. Pavčiča se torej ne moremo pridružiti in to tako iz ekonomskih kot socialnih in pedagoških razlogov, zato je razumljivo, da je republiški plenum združenja učiteljev in vzgojiteljev posebnih vzgojnih ustanov, ki je bil dne 15. in 16. XII. 1958 v Ljubljani sprejel o tem problemu naslednji sklep: »Plenum je mnenja, da naj se investicijski program, ki ga je izdelal Zavod za gluho mladino v Ljubljani glede gradnje novega zavoda, sprejme, ker se bo s to gradnjo rešil problem rehabilitacije gluhe mladine v Sloveniji.«

Sklep je bil soglasno sprejet in tov. Pavčič, ki je tudi član tega plenuma, kot je razvidno iz zapisnika, sklepa ni ugovarjal.

Predsednik

Upravnega odbora Zavoda za gluho mladino v Ljubljani:

Angela Miklavc

Albin Ogorelec

»IZOBRAZBA ODLOČA O NAŠI USODI«

Pod tem geslom so začeli prosvetni delavci Zahodne Nemčije v svojem sindikatu široko akcijo. Na lanskem kongresu v Münchenu so namreč ugotovili ogromne potrebe nemške šole, zato so se odločili, da bodo javnemu mnenju in preko njega odgovornim državnim organom predložili situacijo. S to akcijo skušajo doseči to, da bo šola postala skupna skrb vseh in ne samo učiteljev; odgovorni činitelji kakor vsa javnost se morajo zavedati, da sodobna šola zahteva znatna finančna sredstva.

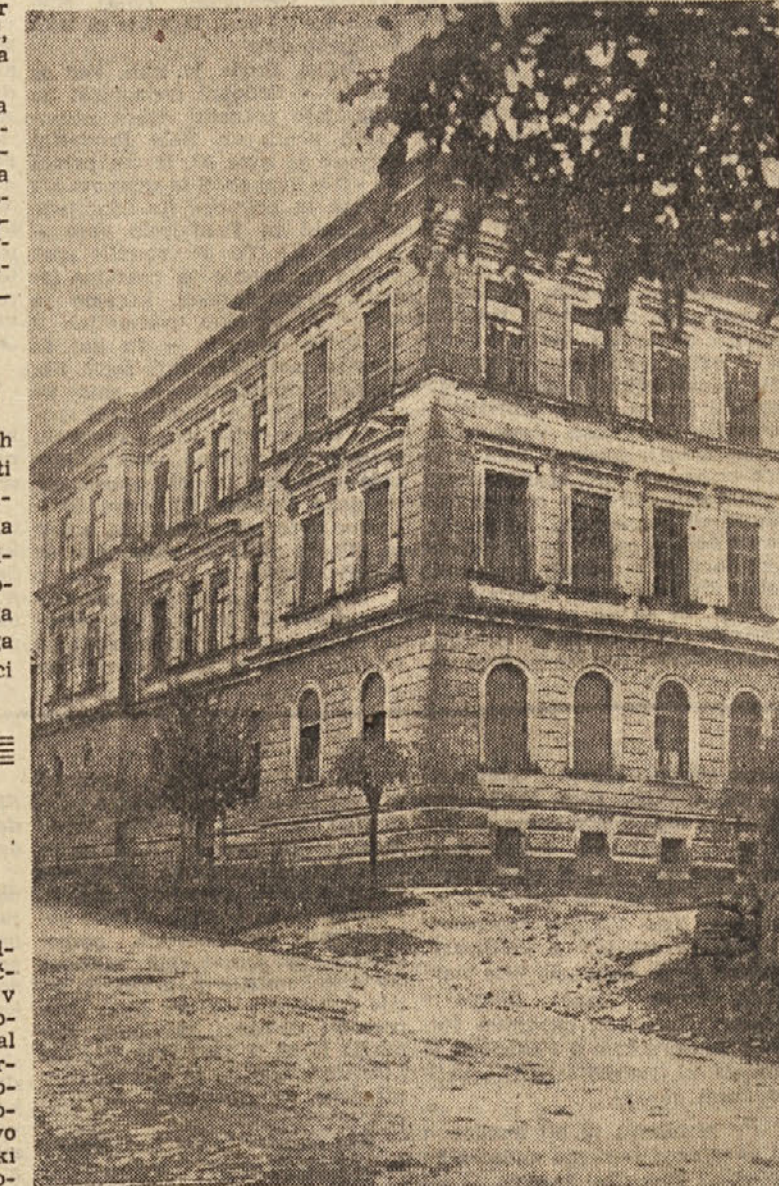
Kakor poročajo, je ta akcija že obrodila prve sadove. Novembra lanskega leta se je prvič sestala v Kölnu tako imenovana »Septembrska skupščina« – posebno društvo, ki je zbralo v svojih vrstah pooblaščenih predstavnike velikih nacionalnih organi-

zacij kmetijskih posestnikov, industrije in trgovine, skupaj s predstavniki delavskih sindikatov in drugih združenj, ki igrajo pomembno vlogo v gospodarskem in socialnem življenju države.

Vrsto različnih osebnosti in organizacij tako združuje skupen interes v akciji velikega obsega v korist izobraževanja.

Umrli je TONE STRIGL

Na svojem domu v Poljčanah je 18. aprila v 77. letu starosti umrl Tone Strigl, šolski upravitelj v pokouju. Učiteljeval je na Frankolovem, bil šolski upravitelj na Kebliju in Črešnjevcu. Povsod je bil zgled prosvetnega delavca. V najlepšem spominu ga bodo ohranili vsi njegovi učenci kakor tudi prijatelji.

Solsko poslopje Lenart, zgrajeno 1895

prednjači po svoji nad petdesetletni službeni dobi daleč pred vsemi drugimi lenartskimi učitelji. Od poznejših učiteljev imajo velike zasluge za šolo nadučitelj Janez Rajh (1872–1892), Jožef Mohar (1892–1906) in Jakob Kopic (1906–1922), ki so utrakvistično šolo uspešno vodili v žilavi borbi z nemškutarji. Rajh je po razširitvi šole v štirirazrednico leta 1872 poskrbel za predelavo starega šolskega poslopja v štiri učilnice ter si pridobil zasluge v naprednem sadjarstvu. Leta 1895 je bilo zgrajeno novo šolsko poslopje, ki se

Vzgoja vajencev in družbena odgovornost

Vajenci in učenci strokovnih šol so prav tako potrebni vzgoje kot učenci splošno izobraževalnih šol. Reforma vajenskih in strokovnih šol, ki je v pripravi, bo morala temeljito obravnati z dosedaj uveljavljenimi učnimi načrti, ki so prenatrpani s snovjo in učnim gradivom splošno izobraževalnih predmetov, manj važnosti pa se ponekod polaga na učno-vzgojne procese, od katerih zavisijo, kakšne karakterje bomo vzgojili v vajenskih šolah. Ob pregledu gradiva, ki je v dosedanjih učnih načrtih predpisano za spoznavanje družbeno moralne vzgoje, pa naletimo na zahteve, ki se redkokoli uveljavljajo pri pouku, saj dosedanja predizobrazba vajencev na splošno še ni zadostna, da bi mogli slediti s potrebnim razumevanjem učno-vzgojnemu gradivu, ki ga često v izmalčeni, prisiljeni in nerazumljivi obliki posredujemo v teh šolah.

Učno-vzgojno področje mora biti – to je zahteva sodobne socialistične šole – tesno povezano z vsemi učnimi predmeti, še posebej pa s poukom moralke. Sporno pa je vprašanje, če so nekatere teme že zadostno vključene v učni načrt pouka higijene, ki je po sedanjem učnem načrtu izločen iz pouka družbenomoralne vzgoje. Mnenja sem, da bi se moral pouk higijene v vajenskih in nižjih strokovnih šolah tesno koordinirati s poukom moralke. Dejstva potrjujejo prav nasprotno: pouk higijene je po sedanjem učnem načrtu uvrščen samo v prvi razred vajenskih šol, ko učenci še niti starostno niti izobraženo niso zreli za zavestno dojemanje učne snovi, ki jo vsebuje učni načrt.

Moralni pouk uvaja učence v družbene odnose, v katerih se oblikuje človekova osebnost; razvija v učencih moralno razodnost, ki naj jih usposablja, da bodo lahko kritično ocenjevali odnose, ki izvirajo iz družbene stvarnosti; seznanja učence z načeli in normami socialistične družbe. To se seveda samo nekatere misli, ki jih podčrtava učni načrt v splošnem. Do teh moralnih vrednot naj prihajajo učenci iz določenih pojmov in situacij v življenju. Pri tem pa jim mora pomagati ne samo šola, ampak tudi domača vzgoja in družbeni vplivi. Zato je pravilno, če poudarimo, da je vzgoja vajencev naložena v prvi vrsti sicer šoli, naložena pa je tudi

v tej pomanjkljivosti učnega načrta vidim tudi vse zlo, kateremu je izpostavljena naša delavska mladina, ki nepoučena in ne vzgojena zapušča redno šolanje. Vzgoja vajencev in družbena odgovornost torej nista prazna pojma, dasi je primarna odgovornost za pravilno vrednotenje življenjske slej ko prej naložena šoli.

V sedanji praksi pouka higijene je skrb za tovrstno vzgojo skoraj na vseh vajenskih in strokovnih šolah prepuščena predavateljem – zdravnikom, četudi je nesporno dejstvo, da bi tudi učitelji – predavatelji splošno izobraževalnih predmetov lahko v celoti izvrševali to delo, če ne celo v boljši meri zaradi preizkušenih metod in prijemov pri podajanju snovi iz moralke in higijene, ki naj bi v bodočem učnem načrtu bila združena v en predmet.

In še tole: zahtevo učnega načrta, da naj moralke, če le mogoče, poučujejo razredniki, bi bilo potrebno revidirati v tem smislu, da bi se pouk moralke in higijene v bodoče zaupal (vsaj na vajenskih šolah) preizkušenim pedagogom, ki so v metodnem odprtosti sposobni posredovati tovrstno vzgojo doraščajoči mladini, katero želimo usposobiti za aktivno soustvarjalce zdravih družbenih odnosov v socialistični družbi.

Lojze Zupanc

Jubileji osnovnih šol

Stoletni in stopenjdesletni jubileji svojega obstoja ima letos več osnovnih šol v Sloveniji, dve sto let pa že deluje šola pri Lenartu v Slovenskih goricah. Pred 200 leti so bile osnovne šole pri nas še zelo redke, saj jih ni bilo na vsem slovenskem ozemlju niti toliko, kolikor jih je danes v Prekmurju. Nastajale so po zasebni iniciativi, zlasti po volji župnikov. Nameščene so bile običajno v župnišču ali mežnariji. Poskrbljeno ni bilo niti za pedagoško izobrazbo učiteljev niti za primerne učbenike. Delovanje šol je bilo docela v rokah cerkve vse dotlej, dokler ni Marija Terezija v duhu prosvetljenih idej leta 1770 proglasila šole za državno zadevo in organizirala šolstvo z občin šolskim redom, ki ga je objavila 6. decembra 1774. Pri podzavljenju šolstva je sicer poudarjala, da je na vzgoji mladine vse in da naj vsak podložnik dobi svojemu stanu primerno izobrazbo, vendar pri tem ni bila dosledna, ker je hotel, naj bi bili učitelji in cerkovniki v eni osebi kot učitelji odvisni od države,

kot cerkovniki pa podrejeni cerkvi. Čeprav je šolski zakon proglasil šestletno šolsko obveznost in ustanovitev šol po vseh župnijah in oddaljenih podružnicah, na Slovenskem ni pospešila njihovega naraščanja, ker je vztrajala, da naj bodo nemške in ker ni odpravila tlačanstva. Ni namreč uvidela, da se prosvetno-kulturno delo lahko uspešno in koristno razvija samo v svobodi. Za hitrejšo ustanavljanje novih šol je več dosegel Jožef II., ki je kmeta na pol osvobodil in uvedel šolske patronate. Razvoj šol na Slovenskem se je znatno pospešil šele v drugi polovici 19. stoletja, ko se je kmet 1848 osvobodil tlačanstva, ko je pridobivala na veljavi slovensčina in ko sta bila z državnim šolskim zakonom iz leta 1869 učiteljska izobrazba in njihovo vzdrževanje postavljena na solidno podlago.

Šola pri Lenartu v Slovenskih goricah se je ustanovila po ugotovitvi Mateja Slekoveca (Drobtinice) za zgodovino slovenskega šolstva, Popotnik VIII. 1887, str. 39) leta 1759, ko je nastopil kot

učitelj domačin Jožef Sekol. Šolska kronika v tem oziru ni točna, ker postavlja začetek šole v leto 1783. Šola je ustanovil župnik, šolski patron pa je postal samostan Admont, ki je preskrboval otroke s šolskimi potrebščinami in vzdrževal šolsko poslopje. Sprva je šola služila prvo nadstropje lesene mežnarije, ki jo je leta 1804 podrl vihar, potem pa ena soba v cerkovniškem dvoriščnem poslopju, ki je obstajala žrtve požara 1. 1818. Še istega leta je prišla šola do lastnega novega šolskega poslopja z dvema učilnicama in učiteljskim stanovanjem ter se obenem razvila v dvorazrednico. Leta 1869 je prevzel skrb za šolsko poslopje krajevni šolski svet. Prvi učitelj Jožef Sekol je bil obenem tudi cerkovnik, organist in označevalec ter je imel dobro preskrbo. Ker je število šolobiskunov hitro naraslo in se dvignilo nad 100, je dobil pomočnika v Antonu Stüberlju, ki je šel pozneje za učitelja k Mariji Snežni na Velko. Jožef Sekol je služboval še leta 1812 ter tako

župnišču, nato v zbirni desetinski kleti rogaške gosposke, pozneje pa se je večkrat selila po zasebnih hišah do leta 1840, ko je dobila lastno šolsko poslopje z eno učilnico in učiteljskim stanovanjem. Zgradili so jo na prostoru porušene desetinske kleti. Gosposka iz Rogatca je darovala stavbišče in material, dekanija pa je plačala delavce. Prvi učitelj Jožef Kramperger (1806–1811), je bil obenem tudi cerkovnik in organist. Plačo je imel v prostovoljne žitne in vinskih bere. Poleg redne šole je poučeval tudi v nedeljski šoli, ob cerkvikah pa je imel prost dan. Redno šolo je obiskovalo v začetku 55 učencev, nedeljsko pa 44. Prvega učitelja je nasledil Nikolaj Matoh, ki je učiteljeval do 1862. Proti koncu njegovih službovanja so mu bili pridiljeni pomožni učitelji, ki so se pogosto menjavali. Po smrti Matoha je prevzel učiteljsko mesto Luka Trafenik, ki je služboval tu do leta 1898. S šolskim letom 1874–75 se je število šolskih otrok znatno povečalo, ker sta se v ta šolski okoliš preselili naselji Zg. Sečovo in Dol iz šolskega okolišja Rogaska Slatina. Ko je leta 1885 naraslo število šolobiskunov na 168, se je šola razširila v dvorazrednico, 1912 pa

Še nekaj o estetski vzgoji

V Prosvetnem delavcu (24. 2. in 11. 3. 1959) zavzema Ernesta Tirana premišljevanje o estetski vzgoji vidno mesto. Naloge estetske vzgoje so velikega pomena, saj zadevajo oblikovanje harmoničnega človeka. Tiran je nanizal nekaj možnosti za poglobljanje otrokovega čuta za lepoto. Vendar je spregledal eno izmed največjih možnosti. Film! Da, film, ki je postal naši mladini, in ne samo mladini, ampak ogromnemu številu ljudi vseh slojev in poklicev po vsem svetu edinstveni vir kulturnega doživljanja. Nekaterim je postal film celo edina duhovna hrana. V vrstah mnogih vzgojiteljev pa je danes še vedno nekaj manjvrednega, nekaj o čemer se izražajo z omalovaževanjem.

Res je, mnogim je film samo vir zabave, res pa je tudi, da naša podjetja, ki odkupujejo filme, prepogosto nudijo naši publiki manjvredne izdelke, kvarne za oblikovanje estetskega čuta. Zato je tega preveč in ne poznamo sile, ki bi lahko to zlo zajela. Pozabljamo pa, da je film tudi umetnost in da so v razvoju filma nastale pretresljive umetnine, ki obogatijo še tako vzvišene esteta. Tudi take filme vrtno v naših kinematografih in pozabljamo, da smo prav vzgojitelji tisti, ki moramo znati take stvaritve približati mladini in ji odpreti oči za to vrsto lepote. Ne, vzgojitelji smo navajeni, da odmahnem z roko in patetično vzklknemo: »Kino je kuga, kino ubija knjigo in ubija dušo,« kakor je to storil Ernest Tiran, čeprav v isti sapi priznava, da bi lahko film tudi nudil oporo estetski vzgoji. Še vedno smo staromodni. Navajeni smo prenašati na našo mladino izdelane sodbe o umetnosti, ki so dobile že častit-

Slovnica in poučni film

V lanskim decembrski številki revije »Film u prosvetivanju«, ki jo izdaja Savezni center za nastavniki in kulturno-prosvetni film v Beogradu, objavlja Juraj Ziebačić zanimiv članek o uporabi diafilma pri pouku slovnice.

Pisec ugotavlja, da ostajajo nekatera slovnici poglavja zaradi abstraktnosti učencem kljub najboljši razlagi nejasna. Na nižji stopnji imajo otroci posebne težave pri tvorbi stavkov, t. j. pri uporabi stavčnih členov. Tako je videl pisec članka, da učenci drugega razreda osemletne šole ne znajo delati stavkov. Boje se stavčnih členov, zato so njihovi stavki največkrat silno suhoparni, ne glede na to, da tudi ne vedo, kaj je pravzaprav stavek in mu ne znajo postavljati ločih. Poskušal je popraviti to napako z vajo in ponavljanjem pravil, toda dosegel je samo to, da so otroci zasvojevali slovnico. Iskal je konkretnije in enostavnejše razlago ter posegel po novem sredstvu, diafilmu. Otroci so bili seveda navdušeni, ko so slišali, da bodo gledali film, in brez ugo-

ljivo starost, in se bojimo življenja.

Mladini pa posreduje znanje o življenju prečestokrat ravno film. In če kakšen film prikazuje lažno lepoto, ali kakor piše Tiran »lepoto« filma, ali nismo prav mi — esteti — tisti, ki naj mladim odpremo oči in razložimo — kaj je dober film, kateri je slab, kakor rohnimo v šoli proti literarni plazi in povzdiguemo pisatelje. Zal pa včasih, zlasti v gimnaziji, zaradi ljubelega historičnega čuta toliko govorimo o starih, tudi manj pomembnih pisateljih, tako da niti ne dospemo do najnovejših velikih umetnikov. In tudi če bi opustili kakšnega manj pomembnega pisatelja in namesto tega žrtvovali nekaj časa pogovoru o filmski umetnosti, bi bolje opravili svoje kulturno poslanstvo. Pogovori o filmu so v šoli zelo plodni. To lahko potrdijo vsi, ki so se takega dela kdajkoli lotili. In kako hvaležne in sprejemljive poslušalce si pridobimo. Otroci se ob takih pogovorih tudi sam ves razživl. Slavist bo to spretno izrazil za govorne vaje, učitelj moralne vzgoje pa pri svojih urah za odkrivanje pravih etičnih vrednot.

Tiran pravi tudi to: »Prav vsi šolski predmeti nam lahko služijo v estetskovo vzgojne namene, v vseh je vse polno estetskih prvin. Samo dvigniti jih moramo. Zgodovina in zemljepis...« Resnično! Zgodovina, zemljepis, prirodopis... Toda vedno si ne moremo pričarati dovolj živo kakšnega zgodovinskega dogodka, tudi ne moremo v najbolj oddaljene strani sveta in tudi ne moremo prodreti dovolj globoko v svet narave. Filma nam bo prav tukaj v veliko pomoč — kot moderni pripomoček in kot vir drobnih lepih odkritij.

varjanja so prinesli s seboj tudi beležnice. Toda ne samo to, tudi pri filmu so sodelovali z največjo zbranostjo in v razgovoru usvajali slovnico gradivo. Vsaka slika je zahtevala od njih kar najpravilnejše izražanje; ob učiteljevi pomoči so poiskali tudi primerna slovnici pravila. Niso so zavedali, da se uče slovnico in so to spoznali šele na koncu, ob ponavljanju. Pismeni sestavek, ki naj bi pokazal rezultat poskusa, pa je bil neverjetno dober. Učitelj je ugotovil, da se znanje teh učencev bistveno razlikuje od znanja tistih, ki filma niso videli. Prvi so delali boljše stavke, spretnje so tudi uporabljali proste in zložene stavke, njihovo izražanje je bilo bogatejše, nekateri učenci so celo sami sestavili novo — svoje besedilo k slikam prikazanega diafilma itd. Poleg tega pa je postalo njihovo znanje trajnejše, izražanje in uporaba stavčnih členov jasnejša in zanesljivejša in kar je glavno, otroci so vzljubili ta način dela, slovnica jim ni bila več nekaj nepremagljivega.

E. T.

redne šole je postal Mihael Vrisk, ki je tu deloval blizu 40 let. Zaradi stalnega naraščanja šolobiskujočih otrok je bilo zgrajeno leta 1878 novo šolsko poslopje s tremi učilnicami in učiteljskimi stanovanji. Šola se je v obdobju od 1873 do 1908 razširila od dvorazrednice v šestrazrednico. Leta 1912 so s prizidkom novo šolsko poslopje razširili in spravili pod njegovo streho vseh šest razredov.

Učni jezik je bil več desetletij pred propadom Avstro-Ogrske slovenski. Ker so hoteli Nemci slovensko ljudstvo ponemčiti, je zgradilo njihovo društvo »Schulverein« leta 1910 v bližnjem Peklu svoje šolsko poslopje in odprlo privatno nemško dvorazrednico, ki je kmalu dobila pravico javnosti in prevzela otroke iz Pekla in bližnje okolice. Po nastanku stare Jugoslavije je bila »šulferajnska« šola ukinjena, rjepl pa sta se nastanili paralelki k prvemu in drugemu razredu polnoletne šole, ki sta se odprli v letih 1919 in 1920. Od napadu na Jugoslavijo je bila šola šestrazredna z dvema paralelkama. Med NOB je okupator učiteljsko in šolsko knjižnico uničil, šolsko poslopje pa je ostalo celo. Po osvoboditvi je začela šola de-

Morda bodo ob filmu dojeli lepoto celo tisti, ki se nam zde suhoparni in kot nalašč rojeni za ekonomiste, kot to pravi Tiran. Film je zelo sugestiven, ima neomejene možnosti, da razgiblje našo domišljijo in lahko vzbudi občutje za lepoto tudi tistim, ki je doslej niso doživljali. Danes, v reformirani šoli, v socialistični družbi, želimo namreč, da bi lepoto okusil vsakdo, naj opravlja še tako suhoparno delo. Če hočemo nuditi kulturo vsakomur, potem ne smemo pozabiti na nobeno obliko. umetniškega izražanja, tem manj na tako, ki je danes najbolj privlačna.

Torej film — filmske umetnine in celo dokumentarni filmi — koliko neizrabljenih možnosti, ki čakajo dovtetnih vzgojiteljev, da jih uporabijo. In koliko bo še dela, da najprej njim samim vcepimo pravilne poglede na film.

Darja Kramberger

Petdeset let vzgojnega zavoda »JANEZA LEVCA«

Vseposod primanjkuje prostora, po šolah pa še prav posebno. Menda danes ni šole pri nas pa tudi daleč naokoli po svetu ne, kjer bi se mladina v šolskih prostorih ne vrstila: eni dopoldne, drugi popoldne. Dvema izmenama pa so prilike marsikje vsilile še tretjo. In če uspeva že druga izmena slabše od prve, kaj bi porekli k tretji? In to pri duševno normalno razvitih otrocih! Na duševno zaostalo, mentalno nerazvito mladino v tem pogledu skoraj ni da bi pomislili. In vendar ta uživa dobrote tretje izmene — edina v celi Ljubljani!

Na Karlovški cesti 18 ima svoje domovanje v Vzgojnem zavodu Janeza Levca. Lepa dvonadstropna stavba s prostranim vrtom. Urejena in opremljena tako rekoč brezhibno — samo premajhna. Premajhna za tolikšno število defektne mladine, ki ima v stavbi svoj zavod in svojo šolo.

Pred osmimi leti, ko so se z osnovne šole preselili na Karlovško cesto in je bil zavod namenjen le Ljubljani, je šlo. Tedaj so imeli 130 otrok v 10 oddelkih. Slovensko glavno mesto pa se je medtem teritorialno razširilo, število defektnih otrok velike Ljubljane je rastle iz leta v leto, zavod se je vedno bolj polnil. Danes služi že celemu ljubljanskemu okraju, prostori pa so ostali isti.

Namenjen je duševno nerazvitim otrokom, ki so zmožni šolanja ob posebnem individualnem postopku, zahajajo pa vanj tudi bolj defektni otroci, ki pouku ne morejo slediti. Zato so predčasno odpuščeni in potem v breme staršem in družbi.

Najteže defektni otroci so nastanjeni v Dornavi na Stajerskem, laže defektni v Vzgojnem zavodu Janeza Levca v Ljubljani, za srednje defektne ni mesta nikjer. Pa je samo v Ljubljani takih otrok za več oddelkov. Njim bi bila potrebna še prav posebna pozornost.

lovati kot petoddelna, sedaj pa je popolna osemletna osnovna šola.

Glede šole na Planini pri Rakeku, ki naj bi se po šolski kroniki in Benedekovem članku »Planina«, priobčen v »Logaškem okrajnem glavarstvu« leta 1889 str. 61, začela pred sto petdesetimi leti, je omeniti, da ima svoj začetek že v 18. stoletju. Šolski nadzornik Josip Novak namreč piše v svojem rokopisu »Učitelji in učiteljice na bivšem Kranjskem pred 1869«, str. 236, da se omenja Martin Kušan kot učitelj na Planini pri Rakeku že 7. maja 1794. Leta 1806 se o isti šoli poroča, da je pred leti prenehala, ker ni šolskega poslopja, čeprav se omenjeni izprašani učitelj ni preselil in je bival tam še leta 1811, ko se mu je rodil sin Lovro, poznejši učitelj. Kljub temu, da bi Planinca lahko obnovili zasilno šolo z domačim učiteljem, so leta 1809 sprejeli za učitelja alzaškega Nemca Viljema Mayerja, 50-letnega vojaka, ki je zaostal za Napoleonovo vojsko. Ponudil se je, da bo poučeval branje, pisanje in nemščino proti mesečnemu plačilu 30 krajercjev od vsakega učenca. V njegovo šolo je hodilo 12 učencev, ki jih je naučil brati in pisati, a v nemščini ni imel uspeha. Po Napoleonovem porazu

KAKO PA JE Z LAŽE DEFEKTNO MLADINO V LJUBLJANI?

Internat ima prostora za 52 gojencev in gojenk. Zaradi izrednih potreb so z dovoljenjem Sanitarne inšpekcije njihovo število letos zvišali na 65. Samo za leto. Med gojenci je mladina iz oddaljenih krajev, občine so poslane več socialno ogroženih defektnih otrok, sprejeti pa so bili tudi bližnji, ki so šolanja nujno potrebni, jih pa zaposleni starši ne utegnejo voditi v šolo in prihajati ponje. Zaradi porasta defektnih otrok je moral zavod povečati tudi število oddelkov, še drugod, in sicer: na osemletki Center dva oddelka z 22 otroki in na osemletki v Sentvidu dva oddelka s 25 otroki. Na pomožni šoli na Karlovški cesti, v matičnem poslopju, pa je letos poleg 65 internih še 127 zunanjih učencev, med njimi 30 otrok v dnevnem šolskem vrtcu. Skupno torej 192 šolarjev in šolaric, ki so porazdeljeni na 17 oddelkov — med njimi tudi pripravljalni razred — ter razmeščeni v sedmih učilnicah. Tri učilnice morajo imeti tretjo izmeno.

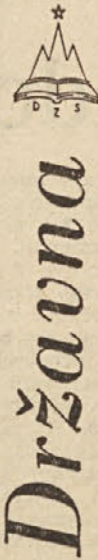
Zavod, edini svoje vrste v Sloveniji, po svojih uspehih upravljeno slovi. Posejajo ga pedagogi iz vseh naših republik. Za slušatelje Višje pedagoške šole je zavod vadnica. Na pomožni šoli hospitirajo tudi študenti filozofije

Lep in čist jezik je kulturno zrcalo vsakega naroda. V šoli ga je treba gojiti tako, da bo mehak, gibčen in žlahten.

Dosedanja zapažanja v tem pogledu na višji stopnji obvezne šole so dostikrat porazna. Enostavni, trdi stavki ali pa razvlečeni in razblinjani v frazarjenje, kot: Kakor vsako leto, tako tudi letos... Bil je po imenu Janko...

pri Waterlooju leta 1815 se je umaknil iz Planine. Z novim letom 1816 je dobila planinska občina za učitelja duhovnika Andreja Potočnika, ki je bil pogodbeno sprejet le za šest let. Leta 1818 je začel učiti branje, pisanje in računstvo tudi v nedeljski šoli. Po odhodu Potočnika v vakantno lokalijo Črnuče, ni bilo šolskega pouka na Planini nad dve leti. Medtem se je organizirala redna trivalna šola, na katero je bil imenovan z dekretom 24. februarja 1824 Jakob Kranjc, učitelj v Dol. Logatcu. Za šolo se je najela Maderjeva hiša. Kranjc je učil tudi v nedeljski šoli ter je bil zaradi svojih učnih uspehov, čeprav je bil po izjavi cerkniškega dekana Jereba v svojem znanju zelo omejen, imenovan konzistorijskim dekretom z dne 17. V. 1854 za vzornega učitelja. Učence je marljivo učil tudi sadjarstva, teoretično in praktično. Kranjc je umrl 1860 ter zapustil planinski šoli znatno zbirko svojih knjig in muzikalij.

Planinska šola je prišla do lastnega poslopja leta 1856 s tem, da je šolska občina kupila Koširjevo hišo in jo primerno predelala v šolske namene. Šoli služi še danes.

založba Slovenije

sporoča, da so izšle naslednje knjige:

Helena Us ● GEOLOGIJA IN MINERALOGIJA

Učbenik za gimnazije

Zdravko Omerza ● LOGOPEDIJA

Priročnik za logopede in učitelje

Vlado Voglar ● PESKOVNIK

Priročnik za učitelje

Milica Bergant ● POIZKUSI REFORME ŠOLSTVA

Zbornik ● ŠOLA — OTROKOV DRUGI DOM

Gradivo o problemih naših šolskih poslopij

KNJIGE DOBITE V VSEH KNJIGARNAH ALI PA JIH NAROČITE PRI DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE, LJUBLJANA, MESTNI TRG 26

ter učiteljskimi iz Ljubljane, Novega mesta in Tolmina.

Upravni odbor se je obrnil na vse ljubljanske šole, naj bi zavodu odstopile kak prostorček, morda kabinet, ki za normalne otroke zaradi premajhne prostornine za pouk ne pride v poštev. Razredi pomožne šole smejo imeti z ozirom na individualno delo z vsakim otrokom največ 15 in najmanj 5 učencev. Zato bi bil za to šolo primeren tudi vsak najsokromnejši kabinet. Odziva ni bilo od nikoder, saj se vse šole borijo s prostorom.

Za šolo iztisniti še kak prostor v stavbi sami, je povsem nemogoče. Saj imajo celo zbornico na hodniku, ker sta jo učni kader in vzgojno osebje žrtvovala za psihologa in logopeda, da z otroki lahko mirno delata. Bolj utesniti se učiteljstvo ne more. Pridobili pa bi dve učilnici in učno kuhinjo s preseljitvijo ravnatelja. To bi bil že občuten plus. Še izdatnejši bi bil dvig stavbe za ureditev spalnic in učnih delavnic, ki so za usposabljanje otrok nujno potrebne. Za sedaj imajo knjigovodnico, ki zaposluje pet ljudi, med njimi dva zavodska, šolska absolventa. Potrebno pa bi bilo knjigovodnico povečati in napraviti še druge delavnice, kjer bi se mladina pričela raznih obrti. Tudi na pomožno šolo za vajence bo treba misliti.

SE MALO ZGODOVINE

Kljub težavam dosega pomožna šola lepe uspehe in to prvenstveno zaradi požrtvovalnosti učnega in vzgojnega osebja. Šola ima samostojen pionirski odred »Črni muren« z raznimi krožki, ki pa zaradi pomanjkanja prostora ne morejo delovati, kot bi želeli.

Začetek zavoda sega pol stoletja nazaj, ko je bila na Prulah ustanovljena pomožna šola za defektno mladino. Kasneje so bile njene učilnice raztresene po osnovnih šolah na Grabnu in Ledini pa na Cesti v Mestni log ter v zavetišču na sedanjem Gornjem trgu, pred vojno po ljubljanskih predmestnih šolah, po osvoboditvi pa na Ledini združene v pomožno šolo, v Domu Vide Janežičeve na Galjevici pa so bili koncentrirani defektni otroci iz vseh ljubljanskih domov. To je bil zametek Vzgojnega zavoda za mentalno defektno šoloobvezno mladino.

Prihodnje leto bo zavod praznoval svoj zlati jubilej. Pripravljala se nanj še sedaj s tiho željo, da bi mu za veliki življenjski praznik že ostala prihranjena tretja izmena in da bi prišel do primernih delavnic, ki bodo pomogle absolventom šole do kruha.

P.

Bogatimo izražanje učencev!

Sedaj pa naj zaključim svoj spis... itd. Da ne govorimo o pravopisnih napakah!

Potrebno je seveda upoštevati individualnosti. Ljudje, ki so trdi realisti, se ne morej pisмено izražati tako, kakor drugi, ki imajo nasprotno bogato domišljijo.

Pred nami je živ, doraščajoč človek, ki ga moramo oblikovati. Oblikovati njegova čustva, razplamtevatij njegovo fantazijo, izpopolnjevati ga v tehniki govora. Ne pozabimo tudi na pravilno mišljenje, ki ga od dijaka prav tako terjata materin jezik. Kako neki doseči to? Odgovor je več. Navedel bi jih samo nekaj. Osnovna zahteva kvalitete nega pouka, zdrave protiteuži verbalizmu pri slovenskih urah je pojasnjevanje neznanih besed. Velika napaka je, da ne pojasnjemo neznane besede in jih ne zapisujemo v slovarček, ki ga morajo imeti vsi dijaki. Na ta način postaja otrok nekritičen do sebe, postaja len, ker ga nismo opozarjali, da bi vprašal, česar ne razume. Potem se nam ne bi zgodilo, da v osmem razredu vprašuje dijak: »Tovariš, kaj je oporoka?«

Toda ne le pri slovenskih urah, tudi pri vseh drugih predmetih bi morali obvezno tolmачiti neznane besede. Otrok bogati z novo besedo. Za en pojem pozna še drugega. S tem prehajamo k drugemu odgovoru. Širjenje besednega zaklada je odločilnega pomena za sočnost in sproščenost izražanja nas vseh.

Spet smo v osmem razredu. Ustavimo se pri besedi očina. Ničče je ne zna razložiti. Napišem jo na tablo: Očina = domovina, rodni kraj, očetnjava, domača zemlja

itd. Za domačo vajo napišejo stavke z vsemi petimi besedami. Mislim, da je prav tak način dela z otroki prepotraben in zelo efektiven. Tudi oni sami to radi delajo. Pa bo kdo dejal: Kam pa pride-mo, če bomo takole zamujali čas! Mirno mu lahko odgovorimo, da nismo časa izgubili. Več besed bo dijak za neki predmet ali pojem poznal, laže bo govoril. Pri izbiri pa bomo pazili predvsem na lepe domače izraze.

Izbirali bomo, da. Ze smo stopili na estetsko področje jezika. Jezik je potrebno likati, zlasti na višji stopnji. Dijak pove stavek: Sonce je zašlo. Isto misel lahko povemo še drugače: Sonce se je skrilo, ožarilo je vrhove gora in zatnilo, zadnjikrat je poljubilo naravo — in še in še. Tako brusimo otrokom okus za lepo, za umetniško doživljanje povedane-ga. Enako oblikujemo dijakom okus s prepisovanjem lepih stavkov iz črtic in povesti ipd. Mar ni to posrečena oblika širjenja besednega zaklada in hkrati uspešna oblika zatiranja vsakdanjih in vulgarnih besedi v spisu otrok?

Ure slovenskega jezika, bodisi slovnice, spisja, literature ali govornih vaj ne bodo suhoparne, če bodo pomisle za dijaka neko pride-mo biti. In take bodo, kadar bodo povezane z živo stvarnostjo. Take bi morale biti tudi slovnice.

Pojasnjevanje neznanih besed, širitev predmetov in pojmov z novimi besedami in estetsko obliko-vanje jezika so elementi, ki lahko močno vplivajo na bogastvo otrokovega izražanja, da ne bomo tožili: Uh, kakšna revščina!

V. S.

Naročajte se na naše glasilo »Prosvetni delavec«!

(Dalje prihodnjik)

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

Še enkrat: Šola otrokov drugi dom

Pod tem naslovom je priobčil Prosvetni delavec v številki 5 z dne 11. 3. 1959 kratko vsebino področij, ki jih obravnava Zbornik Zavoda za proučevanje šolstva LRS. Pravilno je naznačen namen Zbornika, namreč, da želimo omogočiti vsem našim otrokom šolanja pod čimbolj ugodnimi pogoji.

Prednji trditvi pa bi radi dodali še tole: Zbornik »Sola otrokov drugi dom« je prva slovenska študija, ki obravnava gradnjo na-

ših šol s pedagoškega, tehničnega, zdravstvenega in ekonomskega vidika. Zato je Zbornik posebno važen za naše prosvetne delavce v onih krajih, kjer nameravajo v bližnji oz. daljnji bodočnosti graditi novo šolo. Tudi pri doživljavih že obstoječih šol bo ta študija velika opora prizadetim. Pri sestavi gradbenih programov bodočih šol namreč morajo sodelovati prosvetni delavci. To sodelovanje je nujno potrebno, če hočemo, da bodo naši šolski prostori ustrezali reformirani šoli. Pravilna funkcionalnost posameznih prostorov in celotne stavbe nam šele daje to zagotovilo. Smernice za gradnjo šol, ki jih Zbornik tudi obravnava, nam nudijo vse potrebne podatke. Istočasno pa nas obveščujejo, da ne gremo v neopravičeno zahtevnost in obsežnost gradnje. Tega se mo-

ramo izogibati, ker nam za zdaj finančna sredstva ne dopuščajo in ker imamo še mnogo šol, kjer je pouk v več izmenah.

Priobčeno gradivo v Zborniku »Sola otrokov drugi dom« je tako tehtno in sestavljeno v tako razumljivem slogu, da bo služilo šolam, šolskim odborom, občinskim ljudskim odborom in vsem, ki se kakorkoli udeležujejo na področju šolstva. Ravnatelj šol, gradbeni odbori in vsi člani, ki sodelujejo pri sestavi gradbenih in investicijskih programov, pa bi morali biti seznanjeni z vsebino navedenega Zbornika, ker bi skupnosti s tem prihranili visoke denarne vstote. Zaradi teh razlogov je Zbornik »Sola otrokov drugi dom« edino vodilo za bodočo gradnjo šol.

MODELI IZ PAPIRJA

V zbirki zvezkov »Igra in delo« je Mladinska knjiga natisnila »Modele iz papirja« Boža Petka. Namerjena je pionirjem, ki bodo našli v omenjeni knjižici praktične napotke, kako izdelati preproste letalske modele. Spretno roke potrebujejo le lesonce palčke in lepenco, da lahko sestavijo enostavno jadralno letalo. Ob koncu je priloženih pet različnih skic modelov — spreten pionir pa si bo še sam omislil nove oblike.

ARENA — REVIJA ZA FILM

V hrvaščini je izšla prva številka nove revije za film in televizijo — Arena. Ob poplavi nekvalitetnih filmskih revij (Filmski vjesnik ipd.), ki ne težijo k temu, da bi dvigali okus kino-obiskovalcev in jih bogatili s kvalitetskimi prispevki, marveč polnijo strani s sex-bombami in temu podobnim besedilom; ob vsem tem bi pričakovali, da bo Arena ubrala resnejšo pot mimo komercialnih teženj. Prva številka ni izpolnila pričakovanja. Čeprav je nekaj prispevkov, ki kažejo nekaj več resnosti, je vseeno slikovno gradivo bolj paša za oči kot pa dobro odbrane slike iz dobrih filmov. Če bo ostalo pri sedanjem nivoju, bomo z obžalovanjem ugotovili, da smo dobili eno komercialno filmsko revijo več — in nič drugega.

KNJIGA O UMETNOSTI V HRVAŠKEM PREVODU

V informativnem sestavku je nemogoče podati kritično poročilo, kakršnega bi zaslužilo tako obširno in tehtno delo, kot ga je napisal Elite Faure v petih knjigah pod naslovom »Zgodovina umetnosti«. Peta knjiga nosi naslov »Duh oblik« in je pravkar izšla pri zagrebški založbi Naprijed. Kot vse prejšnje knjige je tudi to prednja v hrvaščini Alka Skiljan. Zadržana knjiga, ki zaključuje obširno Faurejevo zgodovino upodabljajoče umetnosti, kaže izboljšave pri opremljenosti, pa tudi reprodukcije umetniških del so tehnično precej boljše kot poprej, dasi še ne idealne.

Sama po sebi se nam pojavi misel, da včasih naše založbe niso imele posebno srečne roke pri izbiri avtorjev umetnostnozgodovinskih del. Spominimo se dveh avtorjev — Thomasa in Reinacha. Današnji človek, ki ga zanima umetnost časa, v katerem živi, v tem pogledu ne more dobiti zadovoljive razlage, kvečjemu le zmedene pojme. Oba omenjena avtorja se pri poimpressivistični umetnosti z vzhodom obračata nazaj k preteklosti, k »zlati dobi« upodabljajoče umetnosti, ne da bi dotle gibalna časa, nove težnje in estetske nazore. Kakor da vsaka umetnina ni pogojena v času in prostoru.

Hrvaški prevod Faureja že zaradi obsežnosti ne gre vzporejati z omenjenima avtorjema. Pri modernistih pa tudi Faure ni brez zadrege in skopobesednosti, toda zadnja knjiga vsaj v neki meri dopolnjuje pogled, ki jih je avtor imel pri četrti knjigi, ki jo je pisal okoli 1921. leta.

Svojevrsen je način podajanja. Faure sam pravi o svojem slogu, da je skušal dati besedi poetičen prizvok, ki naj bi bil soroden onemu, ki ga je občutil ob doživljanju umetnine. Tudi za peto knjigo velja isto kot za ostale. Niso napisane kot umetnostnozgodovinski učbenik, ampak sočno, poetično nekako »esejistično«. Vsaka od knjig pa zahteva koncentracijo misli in dokajšnjo poznavanje umetnostne kul-

ture. Tisti, ki bi se hotel uvesti, počutiti o umetnosti zgodovinski kot o nečem, kar mu poprej ni bilo poznano, bo naletel na trd oreh, brčkone pretrd za prve korake po svetu upodabljajoče umetnosti.

Kakor si je Faure ustvaril svojevrsen pogled in odnos do umetnostne zgodovine — bralec lahko pride v opreko z avtorjem — tako je značilen neki univerzalen pogled na umetnost; to postane najbolj očito pri zadnji knjigi. Obžalovanja vredno je, da pisec ni upošteval bizantinske umetnosti. Kljub temu daje Faurejevo delo obilo sistematičnega gradiva in snovi za razmišljanja. Knjiga se odlikuje po smotrno razvrščenih reprodukcijah, ki so številneje kot poprej, pri besedilu pa so nepogrešljive.

Dr. Marjan Blejec: Statistične metode za psihologe

Založila Uprava za posredovanje dela LR Slovenije, Ljubljana 1959; 211 strani; cena 390 din. — Tisk tiskarne Ljudske pravice v Ljubljani.

Meseca junija leta 1957 je bil v Ljubljani tečaj iz statističnih metod za psihologe okrajnih poklicnih svetovalnic, ki ga je vodil in na katerem je predaval avtor navedenega priložnika o statističnih metodah. Namen tečaja je bil, seznaniti psihologa-praktika s sodobnimi statističnimi metodami, s posebnim poudarkom na praktični uporabi. Isto je namen tudi tega priložnika.

Uvodoma govori o masovnih po-

Vabilo

Solski odbor osnovne šole Rovte nad Logatcem obvešča vse nekdanje učitelje te šole, da bo ob koncu letošnjega šolskega leta proslava 100-letnice obstoja šole. Na splošno željo prebivalstva vabimo vse naše nekdanje učitelje, da se proslave udeležijo. Prosimo Vas, da sporočite svoje naslove šolskemu odboru, ki bo vsakemu posamezniku poslal še pismeno vabilo.

Ali ste že poravnali naročnino za »Prosvetnega delavca«?

ZA OTROŠKI SVET

Najmlajšim je Mladinska knjiga namenila slikanico Jožeta Smita »Kdo živi v tej hišici?« Enotavni verzli za otroška usta dopolnjujejo ilustracije Mirka Lebeza. Ilustracije so tiste, ki tvorijo jedro knjižice. Zivopisne so, razgibane, po vsebini pa neenakomerno izdelane, a s posluhom za najmlajše.

Ela Peroci je s knjižico »Breskve« podala mladim bralcem »moderno pravljico« — ki pa je v resnici zelo posrečena zgodba o drobnem dekletcu, ki živi sredi zelene trate. Želje se ji izpolnijo, ko pride na podeželje. Zgodbo je napisala Perocijeva s tankim posluhom za otroški svet, preprosti vsakdanjosti je vdahnila več poezije, kot bi se nadejali pri tako preprosti zgodbi. Skrite otroške želje, njihov svet in čustvovanje veje iz knjižice. Marija Vogelinkova je skladno z vsebino oblikovala ilustracije. Prav kot so besede takšne, kot bi prišle iz otroške glave, tako so poteze izdelane z otroško odkritosrčnostjo, vsakekor ilustratorici v ponos. Tudi to knjižico je letos natisnila Mladinska knjiga.

V zbirki »Zlata ptica« je Mladinska knjiga pravkar izdala »Ciganske pravljice«. Iz raznih virov jih je odbral in prevedel dr. Niko Kuret. Večino selekcije je ljudstvo, ki je povsod gost, je dobilo izbor ustnega izročila v pravljicah. Naš rojak Fran Miklošič ni bil zaslužen le za slavistiko, ampak je bil eden najvidnejših proučevalcev ciganskega ljudstva v 19. stoletju. Razložil je tisočletno pot tega ljudstva iz Indije preko Perzije in Armenije v Grčijo in od tod po Evropi. Sele novejši čas pa je dal najblej del ciganskega ustnega izročila — njihove pravljice. Tudi te so sorodne drugim, svojevrstne kolorit pa jim daje smisel za neoplašeno pripovedovanje, robat in stvaren humor ter morda tudi svojevrstna surovost. Zelo lepe ilustracije in opremo je izdelal Jože Čuhaj; ilustrator je domiselno ujel ritem pravljic.

Rudolf Špindler: ZBIRKA NALOG...

V Prosvetnem delavcu smo zasledili pred kratkim obvestilo, da je Državna založba Slovenije izdala knjigo: Rudolf Špindler, Zbirka nalog za industrijske, tehnične in sorodne šole. Ker je te vrste literatura pri nas dokaj redka, je gotovo vsakdo z veseljem prebral naznanilo in kupil knjigo. Toda tem večje je bilo razočaranje, če ne celo jeza, ko je človek prebral to knjigo.

Kar pogledimo! Takoj v začetku (stran 5) piše, da je specifična teža živega srebra 13,6 g (pravilno 13,6 g/cm³); 1 Atm = 1,033 kg, čeravno vsi vemo, da je 1,033 kg/cm² = 1 Atm. Na 48. strani stoji: 1 kal = 4200 W/s, na strani 63 pa — zaradi večje natančnosti na zadnjih straneh najbrž — 1 kal = 4185 W/s. Oboje je seveda narobe (1 kal = 4186 W/s oziroma 1 kal = 4186 J, ker je toplotna energija). »Pritisak na človeško telo je 13.215 kg«, piše

na 49. strani. Najbrž ni stavec kriv, da ne piše 13.215 kg/cm², ker tudi on ne bi rad živel pri pritisku 13.000 in še nekaj atmosfer. Moralo bi stati: »Sila...« Pa tole (str. 50): $s = 9, t^2/2 = 9,81 \cdot t^2/2$, itd. In vprašanje: Koliko kalorij je nastalo... Res imenitna iznajdba! Vsi premovalniki bodo odslej nepotrební, ker kalorije kar nastajajo. Na strani 55 je naloga: Koliko kal ima 1 m³ vode pri 4 Atm? Bencin ima 9000 kal, piše na isti strani. Kam bi z vprašanjem, koliko stane pogonska sila motorja...

Podobnih napak je še več. Poleg tega pa je še precej jezikovnih šibkosti in nedoslednosti. Tako srečamo izraze: moč, storilnost, efekt — vse tri na isti strani; tudi namesto žive sile bi bilo bolj kinetična energija itd. Za KM pravi R. W. Pohl, da bi morala končno že izginiti iz literature, avtor jo pa postavlja na prvo mesto. Znak za množenje je enkrat pika, drugič pa × itd. Nikakor si ne morem zamisliti, da bi taka knjiga mogla koristiti dijakom industrijskih in drugih tehničnih šol. Kaj si bodo mislili na primer ti dijaki o svojem učitelju, ko bodo našli v knjigi vse tisto, proti čemur se on bori? In kakšni bi bili šele dijaki, če bi predavatelji res uporabljali to knjigo kot priložnik, kot piše v uvodu!

Res, malo je podobnih knjig pri nas. Za takšno, kot je pa Špindlerjeva Zbirka nalog, pa moramo kljub pomanjkanju ugotoviti, da bi se dal papir tudi koristneje uporabiti.

PROSVETNI DELAVEC

Izdajatelj: Združenja učiteljev in profesorjev, učiteljev in profesorjev strokovnih šol, vzgojiteljev, učiteljev in vzgojiteljev specialnih šol in ustanov Slovenije — Izdaja štirnajstrednevo — Uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Letna naročnina 300 din — Stevilka čekovnega računa: 600-70/3-140 — Tiska CZP »Ljudska pravica« — Poštnina plačana v gotovini.

PRAVNI NASVETI

Vprašanje: S 1. IX. 1954 ste nastopili učiteljsko službo, počevali do 1. X. 1956, nato pa ste bili dve leti in pol na VPS, kjer ste tudi diplomirali. Vedeti želite, če bi bili morali s 1. januarjem napredovati v XIV. plačilni razred?

Odgovor: Podatki, ki ste nam jih poslali, so nepopolni in zato dvomimo, da vam bomo mogli dati odgovor. Povemo vam lahko le to, da bi s 1. januarjem 1958 morali napredovati v XIV. plač. razred le v tem primeru, če ste bili že pred 1. jan. 1958 v XV. plač. razredu. Po podatkih, ki so nam na razpolago v vašem dopisu, ste diplomirali na VPS verjetno nekako v mesecu marcu letos. Niste nam pa povedali, če ste od 1. sept. 1954 do konca leta 1957 sploh napredovali in kdaj. Tudi nam niste povedali, kateri plačilni razred vam je bil priznan 1. septembra 1954. Če nam pošljete vse podatke, vam bomo lahko odgovorili podrobneje.

Vprašanje: Kakšni predmetni učitelj počujete na nepopolni osnovni šoli in vprašate, koliko znaša Vaša učna obveznost?

Odgovor: Učna obveznost ni vezana na zvanje osebe, ki poučuje, temveč na šolo, na kateri ta oseba poučuje. Po odloku o honorarni službi, o delovni obveznosti in o nagradjenju za nadurno delo (glej. Ur. list LRS št. 6/1956) ima učno osebo v nižjih razredih osnovnih šol (1. do 4. razred) toliko tedenskih obveznih ur, kolikor določa predmetnik za posamezni razred. V višjih razredih osnovnih šol pa znaša učna obveznost 25 učnih ur na teden.

Vprašanje: Kakšen honorar vam pripada kot predmetnemu učitelju za nadure na nižji osnovni šoli?

Odgovor: Po že gori navedenem odloku pripada učnemu osebu na osnovnih šolah za nadurno delo honorar po 100 din od učne ure; učnemu osebu na nižje organiziranih osnovnih šolah, ki poučujejo 35 ur na teden, pa pripada mesečni honorar 3000 din. (J. D.)

Vprašanje: Preseliti se nameravate v Celje, kjer ste si kupili hišo, ki bo urejena v juliju 1959. Želite vedeti, če se lahko vselite v stanovanje v svoji hiši v Celju brez odločbe stanovanjske urada, čeprav boste imeli tam tudi službeno mesto.

Odgovor: Brez odločbe pristojne stanovanjske uprave se nihče ne more vseliti v kakršnokoli stanovanje, torej tudi ne v stanovanje v lastni hiši, če bo to stanovanje vseljivo v mesecu juliju 1959. Takšno so za zdaj predpisali Uredbi o razdeljevanju in odpovedi stanovanj (Ur. list LRS št. 19/55 in 43/55). Ker ste prošnjo za dodelitev stanovanja že vložili, vas pristojna stanovanjska uprava lahko vpiše v seznam upravičenih pričakovalcev, saj gre za stanovanje v vaši lastni hiši. Opozorjamo pa vas na 18. čl. prej omenjene uredbe, ki pravi: »Če stanuje v stanovanju, ki se izprazni, podnajemnik s družino, mu lahko dodeli stanovanjska uprava to stanovanje, četudi ni vpisan v seznam upravičenih pričakovalcev, vendar samo, če je izpraznjeno stanovanje po velikosti in številu sob primerno za podnajemnika in njegovo družino in če prosi za dodelitev najpozneje v 8 dneh po izselitvi ali smrti uživalca. Če gre za stanovanje v hiši, ki ni vključena v stanovanjsko službo, je za dodelitev stanovanja podnajemniku potrebna potrditev hišnega lastnika.«

Upamo, da nas boste razumeli. Vprašanje: Ob razpisu učiteljskih mest v Celju boste zaprosili za službeno mesto tam. Vprašate, če lahko zahtevate povrnitev selitvenih stroškov?

Odgovor: Po 18. čl. Uredbe o potnih in selitvenih stroških (Ur. list FLR št. 28/56) imajo lahko uslužbenci, ki so po službeni potrebi premeščeni v drug službeni kraj, in tisti, ki so prevzeli iz gospodarstva ali iz družbene organizacije, kakor tudi tisti, ki so sprejeti v službo izven kraja, kjer prebivajo, pa so bili prej v delovnem razmerju, glede na oddaljenost pravico do povračila za osebni prevoz in za vse dejanske stroške, ki so v zvezi s selitvijo. Ker poročate po 18. čl. omenjene uredbe izpolnjujete, imate pravico do povračila selitvenih stroškov. Sprejeti boste v službo izven kraja, kjer prebivate in kjer ste že sedaj v delovnem razmerju. Računu selitvenih stroškov morate priložiti dokazila (prevozno kartotovorni list, oziroma potrdilo o prevoznih stroških in sli.).

Vam in članom Vaše družine pripada tudi povračilo potnih stroškov. (M. S.)

Pripomba uredništvu: Opozorjamo naše bralce, da na nepodpisana vprašanja ne dajemo pravnih nasvetov.

MAKS KALAN

Dne 20. aprila smo v Novem mestu pokopali učitelja v pokopju Maksa Kalana. Veliko znancev, prijateljev in bivših njegovih učencev ga je spremljalo na zadnji poti. Tov. Nečimer se je poslovil od njega s toplimi besedami. Omenil je njegovo obsežno delo med ljudstvom, delo vzornega učitelja in patriota, ki je vzgajal svoje učence v zavredne Slovence, dvigal prosveto z mladeniško aginostjo in ni poznal počitka.

Rodil se je pred 72 leti v Pivki, tedaj St. Peter na Krasu, kot sin učitelja na tamonjši šoli. Učiteljske je dovršil v Kopru, strokovni izpit pa v Gorici. Najprej je služboval na Pivki, kjer je poleg dela v svojem razredu pomagal očetu pri izvrševanju upraviteljskih poslov. Nato je dobil službo v Stevanju pri Matenji vasi, nato pa v Budanjah pri Vipavi. Tu se je začelo njegovo delo med ljudstvom. Ustanovil je pevski zbor, pospeševal je sadjarstvo in vinogradništvo.

Se večji obseg pa je zajela njegova dejavnost v Smihelu na Pivki. Tu je razvijal čebelarstvo, začel je s pogozdovanjem Krasa, ustanovil je hranilnico. Tudi tu je imel mešan pevski zbor, katerega se nekateri vaščani še danes radi spominjajo.

Nato je dobil službeno mesto v Brusnicah pri Novem mestu. Želel si je učiteljevati v hribih in tu je bila obsežna, nedotaknjena ledina. Z vsa mladostno vneto se je vrgel v delo. Vas je bila siromašna, skoraj da niso poznali kruha, bili so tu ljudje, kakršne popisuje Janez Trdina v svojih spisih. Začel je s prosvetnim delom iz dvorazrednice je naredil štirnazrednico. Ustanovil je prosvetno društvo, pevski zbor, dramsko skupino, pri kateri je bil režiser, igralec; tudi sam je napisal primerno igrice. Ustanovil je knjižnico. Organiziral gasilsko društvo in zidavo gasilskega doma. V tem je bila tudi dvorana za prireditve dramske skupine. Imel je nekdaj delo za moše in fante, kjer jim je predaval o kmetijstvu, zlasti o sadjarstvu, učil jih je cepljenja. Organiziral je razstavno česenj in tako dosegel odkup sadja. Imel je zdravstvena predavanja in nudil prvo pomoč v nezdah v lastnem stanovanju. Poleg je bil občinski tajnik. Večkrat je bila zjutraj 3. ura, ko je gorela v njegovi pisarni še luč. Ni imel uradnih ur. Vsakogar in ob vsakem času je rad

sprejel. Brusničane je navduševal za nadaljnje šolanje njihovih otrok. Tako se je posvetil učiteljskemu stanu Brusničan Martin Zeleznik, ki je pozneje postal skladatelj. Na učiteljskih konferencah je imel pedagoška predavanja in mladim učiteljem nudil vse pomoč pri njihovem delu. Pisal je članke za razne strokovne revije.

Vodil je obnem učiteljski pevski zbor, ki je po 12 letih odhajal iz Brusnic, ker je moral v mesto zaradi lastnih dorasajočih snov, so se Brusničani s solzami posvajali od njega.

Naslednjih 18 let je počeval v Smihelu pri Novem mestu. Njegovo prvo delo je bilo, da je na dotadanih trirazrednici postavil še 4. razred. Tako je sestavil mešani in moški zbor. Vodil je obnem učiteljski pevski zbor. Na njegovo posredovanje so na Maleš Slatniku sezidali šolo, ker so tamonjši otroci imeli do Smihela 3 ure hoje. Za to je bil na šoli poseben »vodeček oddeljenh«, pouk je bil trikrat na teden. Tudi tu je imel predavanja o sadjarstvu in kmetijstvu za ves šolski okoliš. Sam je hodil na teren cepiti sadje. Cepilce je dobival iz Brusnic, kamor se je vedno rad vračal. Učitelj je šolski vrst, ki je imel poleg rož še posebne grede za prekušnjo seme in velik sadovnjak. Vse to so pa obdelovali šolski otroci pod njegovim nadzorstvom in vodstvom, ker on ni bil samo teoretik, marveč tudi praktični. Uboghe učence je zalagal s šolskimi potrebščinami iz lastnih sredstev. Tako je tudi nudil brezplačno kosilo nekaterim študentom.

Povzrajmo tu na razna višja službeni mesta, a jih ni hotel sprejeti, rajše je ostal med ljudstvom. Vso dolgo dobo učiteljevanja je opravljal učiteljske posle od prve do zadnje službe.

Med drugo svetovno vojno se ni hotel družiti z belogardisti, zato je bil 1943 vržen iz službe brez sredstev in pokojnine. Zloglasni kaplan Vlobanek ga je večkrat klical na zasledovanje. Ker je sodeloval s partizani, Po osvoboditvi je zopet nastopil službo in po 42 letih uspešnega, bogatega delanja stopil v pokoj.

Bil je skromen in tih delavec, ki ni nikoli iskal pohvale in priznanja. Živel je samo za svoje učence in za svoje vaščane kot pravi socialno človek. Ludovika Kalan

PISALNI STROJ — DOMAČI PROIZVOD

NAJBOLJŠI POMOČNIK VSAKEMU PROSVETNEMU DELAVCU

LEPA IN ČISTA IZDELAVA ELASTIČEN UDAREC ODPORNA KONSTRUKCIJA

tops

TOVARNNA PISALNIH STROJEV LJUBLJANA

